

POSTALNO GIBANJE v Franciji v zavezniški invaziji veliko pomaga. Gornje je slika francoskih gerilcev, s francoskimi in angleškimi zastavami.

Beg satelitov iz nazijske ladje, ki se potaplja

RUMUNIJA, BOLGARIJA, SLOVAŠKA IN FINSKA SE BI RADE POCENI IZMUZNILE MADŽARSKA V KLEŠAH. — MOSKVA TUDI DIPLOMATIČNO V OFENZIVI

Ko je Turčija prenehala s svojo nevtralnostjo in odpovedala trgovsko zvezo z Nemčijo, je bilo to vsem satelitom ošišča signal, da je Hitler vojno popolnoma izgubil. Lahko sicer z njo še nadaljuje, morda še nekaj tednov, ali mesecev, mogoče še eno leto, a zmagal ne bo. V Ankari, kjer so jemali podkupnine za nevtralnost in za prijaznost od obojih, so uvideli, da je najboljša, če se sedaj nagnejo odkrito k onim, ki bodo zmagovalci. Dokler o tem niso bili gotovi, so se oslanjali na oboje.

Kralj Mihael dobro igral

Kmalu za Turčijo je sklenila spremeniti svoj vlogi Rumuniji. V Bukarešti so se že v času angleškega-francoskega romanja k Hitlerju odločili za osišče. Angleška diplomacija, ki je do tedaj prevladovala v rumunski vnapi politiki, je postala na mednarodnem odru tako šibka in diskreditirana, s francosko vred, da so male dežele kar tekmovali v prikupovanju Hitlerju. Vse so hotele biti "nevtralne" in v tem položaju jih je pogoltnil drugo za drugo.

Rumunija je bila med prvimi, ki se je izmotovila iz Karlovega koruptnega režima v Hitlerjevo zavezništvo in je med prvimi, ki ga je pustila na cedilu. Italija je sicer to storila že prej, toda umik Rumunije je bil veliko bolj po volji naroda, kakor pa kapitulacija, ki sta jo igrala italijanski kralj in njegov Badoglio.

Preokret Rumunije iz sovražnice zaveznikov v njihno "sobojevnico" je bil izvršen dramatično in na čelu proglaša je mladi Petrov bratranec kralj Mihael, ki si je s tem prestol zagotovil veliko bolj kot pa si ga je kronprin Umberto v Italiji.

Udarec za Madžarsko

Rdeča armada bi bržkone lahko okupirala Rumunijo brez večjih težav tudi ako ne bi odpovedala zavezništva s Hitlerjem. Toda s tem, da je Moskva Rumunijo Hitlerju tako senzacionalno odtegnila, je to zanj večji poraz, kot pa če bi mu jo vzela s silo.

Kajti Rumunija je s tem dobila zaveznikom prijateljsko

vlado, in ob madžarski meji so rumunske divizije postale hipoma sovražna armada. Sovjetska vlada je Rumuncem rekla, da naj si vzamejo od Madžarske nazaj Transilvanijo in ni ga v Rumuniji, ki bi se branil. Ogrska je pri tem hipoma spoznala, da je izgubljena še veliko bolj kot pa v prejšnji svetovni vojni.

Ogrsko ljudstvo se upira

Rumunska-sovjetska ofenziva na Madžarsko, in osvobodilna fronta v Jugoslaviji je stališče madžarskih magnatov tako omajala, da so prvič v resnem strahu za svoj fevdalni sistem.

Kajti preti jim ne samo zavezniška vojska, ampak tudi tudi madžarsko ljudstvo. Po umiku Rumunije in Bolgarije je Madžarska nemogoče pričakovati kaj drugega kakor poraz — in preobrat. Ogrsko ljudstvo zahteva zemljo, ki jo obdelujejo, in kruha.

Cudež bo, ako Madžarska še ostane posest aristokracije. Ako bodo zavezniški njenemu ljudstvu pustili, da si res samo odloči, kakšno obliko vlade hoče po tej vojni, tedaj bo v Evropi ena socialistična država več.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Ameriški delavski praznik po pol stoletju uradnega priznanja in praznovanja

Petdeset let je tega, od kar je prvi ponedeljek v septembru uradno proglašen za delavski praznik. Dočim so drugod po svetu delavci praznovali Prvi maj za svoj dan, in demonstrirali za svoje pravice, so Zed. države dale delavcem Labor Day, ki je v teku let postal tradicionalen delavski praznik, toda brez socialnih motivov. Teh ameriško unijsko gibanje ni še nikoli imelo.

To, da jih potrebuje, je začelo spoznavati po prejšnji vojni, najbolj pa v zadnji depresiji.

Kako bo, ko mine sedanja vojna? V industriji je uposlenih sedaj kakih 50 milijonov delavcev. V armadi in mornarici je čez 11 milijonov mož in več stotisoč deklet — skoro vsi iz delavskega in kmečkega sloja.

V unijah jih je samo okrog 15 milijonov. Kakih 6 milijonov v CIO in približno toliko v AFL. Drugi so v bratovščinah železničarjev, v UMW in v par ostalih neodvisnih unijah.

Kaj bo z njimi, ko napisi "Help Wanted", "Men Wanted" in "Women Wanted" izginejo in bo namesto njih napis "No Help Wanted"?

Že sedaj je propaganda proti unijam ogromna. Kapitalistični tisk je milijone delavcev uveril, da oni (delavci) sabotirajo vojne napore. Da ogrožajo življenja naših vojakov, ker rajše stavkajo, namesto da jih bi zalagali s potrebščinami.

Delavci pri čitanju te propagande ne pomislijo, da producirajo kot še nikdar v zgodovini in da so vojaki, o katerih pripovedujejo, da jih zanemarjajo, njihovi sinovi.

In kakor hujska kapitalistični tisk delavske starše proti samemu sebi, tako ščuje njihove sinove v armadi proti njim.

Na letošnji delavski praznik ne bodo ne eni ne drugi razmišljali o tem, ker starši bodo delali, sinovi pa so v borbi na frontah.

Vatikan ne bo spremenil svoje politike

V Italiji se je nekaj katoliških ljudi, večinoma iz mlajše generacije, zavzelo za pridiganje kolektivne uredbe pod kršćanskim praporom. Nazvali so se za "katoliške komuniste". Včasih so se pojavila med katoličani slična gibanja, n. pr. v Avstriji, pod firmo "kršćanskega socializma". Vatikan je taka gibanja toleriral, ker se je nadejal, da škodujejo pravemu socialističnemu gibanju, toda podpiral ga ni.

"Katoliškim komunistom" v Italiji je enako pojasnil, da cerkev in komunizem ali pa socializem ne gresta skupaj. Katoliška cerkev uči, da je krivica odvzemati privatno svojino. V glasilu svete stolice "Osservatore Romano" je na naslov omenjenega katoliškega "komunističnega" gibanja rečeno, da je nepošteno, če bi priden oče, ki si je pridobil premoženje, ne smel sadove svoje pridonosti zapustiti svojim otrokom.

Da, Vatikanu je svetost privatne svojine bolj sveta kot pa tisto kršćanstvo, kakršno je nekoč služilo množicam, ne pa izkoriščevalcem. To je vatičanska diplomacija pokazala v svojih odnosih z Mussolinijem in Hitlerjem, in posebno ob postanku klerofašizma v Avstriji in v španski civilni vojni.

Sploh je Vatikan ena izmed največjih trdnjav v boju za koristi posedujočih že dolgo, dolgo dobo. To je vzrok, čemu se tako boji delavskega gibanja v Italiji in zakaj si na vse kriplje prizadeva, da bi zavezniški pomagali utrditi savojsko dinastijo in privilegije predno bo ljudstvo dobilo priložnost glasovati o bodoči obliki vlade v svoji deželi.

koč služilo množicam, ne pa izkoriščevalcem. To je vatičanska diplomacija pokazala v svojih odnosih z Mussolinijem in Hitlerjem, in posebno ob postanku klerofašizma v Avstriji in v španski civilni vojni.

Sploh je Vatikan ena izmed največjih trdnjav v boju za koristi posedujočih že dolgo, dolgo dobo. To je vzrok, čemu se tako boji delavskega gibanja v Italiji in zakaj si na vse kriplje prizadeva, da bi zavezniški pomagali utrditi savojsko dinastijo in privilegije predno bo ljudstvo dobilo priložnost glasovati o bodoči obliki vlade v svoji deželi.

Farmarji dobili od vlade veliko podpore

V zadnjem fiskalnem letu, ki je bilo končano 30. junija, so dobili ameriški farmarji od zvezne vlade raznih podpor v vsoti \$801,377,000, ali drugi največji znesek, od kar je new deal uvedel taka izplačila, oziroma subvencije farmarjem.

Nemci izvršili nad Anglijo maščevanje brez primere

Adolf Hitler se je v svoji agoniji nad Anglijo zares maščeval. Hotel je od nje, da se prijavijo pod pokroviteljstvo njegovega tretjega rajha. In ker tega ni storila, se je odločil, da jo uniči. Anglija je v tej vojni trpela veliko več kot pa smo ji v Zed. državah pripravljeno priznati. Ima pač tu mnogo nasprotnikov in fašistično gibanje v Zed. državah ni neznatna stvar.

Nemčija in Anglija si tekmujejo kot imperialistični sili. Tako je bilo v prejšnji in je v sedanjih vojni.

Kajzer je padel (ne dobesedno) v prejšnji, v sedanji pada Hitler.

Ko je (Hitler) vlado prevzel, se je zavzel pridobiti Anglijo na svojo stran. V ta namen je poslal tja že v teku sedanje vojne Rudolfa Hessa, ki mu je bil desna roka. Anglija se mu ni udala, čeprav ji je Hitler zagotavljal, da bo zanj najboljša in za Nemčijo boljše, če se porazi boljševiške barbare.

Ker se Churchill ni hotel udati, in ne njegova stranka, niti ne druge angleške stranke, si je Hitler to poletje izmislil nakan, da če se mora tretji rajh navzdol, naj se tudi Anglijo uniči.

Poslal je tja teteče robote, ki so pobili na tisoče civilnega prebivalstva in na desetisoče ranili in pohabili.

Churchill je pred tedni v parlamentu kratkoma izjavil, da nazijsko maščevanje uspeva. In minuli teden pa je dejal, da nemški letelci roboti porušijo ali pa poškodujejo povprečno vsak dan sedemnajst tisoč hiš.

Noben potres ne bi mogel opraviti tolikšnega uničenja. A Anglija vztraja. In Anglija zmaga. Toda posledice te vojne v nji bodo tolikšne, da jih ne bo tako zlahka premagala, kakor jih bomo mi v Zed. državah.

Po vojni pride sezona razporok

Sodne in druge merodajne oblasti menijo, da nastane takoj po vojni ploha razporok. V Los Angelesu n. pr. so že sedaj nad polovico narasle. Mnogo mladih ljudi se je poročilo vsled nastale vojne v naglici, brez dalekovidnega premisleka, nekateri pa iz sebičnih razlogov.

Toda teh vojaških nevest je že mnogo "nezvestih", in policijske ter druge oblasti imajo z njimi toliko opravka, da nastaja med vojniki sum v zvestobo vseh. A na drugi strani tudi vojniki ne mislijo zmerom le na svoje žene — saj ne vsi, in tako so sumnje lahko obojestranske.

Nj bo že tako ali tako, dr. Raul Popenoe, ki je direktor ameriškega instituta za raziskovanje in študiranje družinskih odnosov, meni, da po tej vojni ne bo samo Reno tisto mesto, ki bo slovelo zaradi razporok.

Od vseslovenskega do I. Sansovega zbora

FRANK ZAITZ

Polna dvorana delegatov in gostov. Oder poln odličnih ljudi in takih, ki jim je na tem, da bi imponirali.

Molitev. Pesem. Govori. Ploškanje in vstajanje.

Tak je bil vseslovenski zbor v Ameriki. Prav vse organizacije, kar jih imamo, so bile zastopane na njemu.

Resolucije prečitane in sprejete. Nekaterim gospodom sicer niso bile po godu, toda kdo pa se briga za resolucije! Le nekateri jih poslušajo, nato zanje glasujejo, gredo v zapisnik in tam tudi ostanejo.

Glavno je vodstvo. Resolucije gor ali dol, važno je, kdo bo pri krmilu.

Blizu dvorane, kjer se je vršil prvi vseslovenski kongres, se je nastanil gospod, ki je mislil, da bo to gibanje takšno kakor si ga je on predstavljal. Sam je pozneje pisal, kako so mu v tisto sobo stalno sporočali o poteku kongresa, in pa če se kdo sili v ospredje z izjavami, ki ne bi bile v soglasju z njegovim stališčem.

Duhovni tovariši in lajki so ga obveščali, da ni nobene nevarnosti.

Opasnost bi utegnila priti le, ko se bo volil odbor. Pa tudi tu ne bo hudega. V nominacijskem odseku imajo oni glavno besedo, torej bo stalna organizacija prišla pod tako vodstvo, kakršnega si oni zamašljajo.

Zbor je bil končan v dveh dneh. Njegova posledica je bil Slovensko-ameriški narodni svet. Oznanil je, da bo svoje delo vršil v duhu sprejetih resolucij, a se je kmalu izkazalo, da ne verujejo vsi člani vanje.

Nastala je nezaupnost in zahteva za "dvotirnost".

Od tam pa so prihajali glasovi o bojih naših ljudi z Nemci in Italijani. Eni v SANSU so jih opeli podpreti, nekateri pa dokazovali, da so tisti uporniki narodova poguba.

To so tolovaji, hostarji, razbojniki, ki ropajo in pobijajo verne rojake. Italijani so zako-

noljubne verne Slovence obožili in to dejstvo je prišlo tudi na rešet takratnega Sansovega odbora.

Eni so odobraval Italijane, ker pomagajo Slovincem držati "red in mir". Drugi so uvideli, da SANS v tem položaju ne bo mogel nikamor.

SANSov častni predsednik Louis Adamič, in predsednik Etbin Kristan sta določeno izjavila, da sta s partizani.

Nasprotna skupina, deloma pod firmo zveze slovenskih župnij, deloma kot Sansova katoliško narodna struja, je udarjala proti.

Ostra nasprotstva so se v Sansu zelo očitno pojavila ob priliki neke njegove deputacije k zastopnikom vlade v Washington. Eden njenih članov je želel, da naj se pred njimi pohvalijo, kako naši ljudje tam pobijajo "komuniste". Nikar pa naj ne povedo, da z italijanskim orožjem.

Louis Adamič se je protivil. Stvar so nekako zamašili med sabo, a razlika je tlela dalje.

Kar iznenada so vrgli pod znakom zveze slovenskih župnij izjavo, da Adamič v tisti deputaciji ni govoril v imenu ameriških Slovincem, kajti le te zastopajo župniki, združeni v svoji organizaciji. Adamiča so denuncirali pri zveznih oblastih in v časopisju.

Vendar pa do razkola v Sansu ni prišlo. Skupina, ki je vanj verjela, je bila napram takozvani SZS silno strpna. Zelela je, da se sloga, demonstrirana na vseslovenskem kongresu v Clevelandu, nadaljuje, zamašljena v delu, kakršnega določajo sprejete resolucije.

Gospodom pa ni bilo za delo, kakor ga označuje Sansov program. Zahtevali so, da se prekolne partizane in vse osvobodilno gibanje na Slovenskem. SZS je izdala brošuro proti Adamiču. On je v obrambo svoje politike napisal knjigo in veliko člankov. Delal je on in njegovi.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Sklad 200-terih dosegel že nad polovico poti

Nad sto prijateljev Proletarca se je že oglasilo na Ovnov klic, kot dokazuje izkaz nadaljnjih imen, objavljen v tej številki.

Pa tudi izkaz prispevkov listu v podporo je dober. In enako rubrika "Agitatorji na delu".

Klic za pristop v skupino dvestoterih ni imel nobenega drugega oglašanja kot v Proletarcu. Še nobenih pisem ni bilo poslanih. A vendar se je v razmeroma kratkem času odzvalo že nad sto ljudi s petaki, marsikdo pa tudi z večjo vsoto.

To je Proletarcu jamstvo, da bo še izhajal.

Ne le, da ima podpornike, ki mu krijejo stroške v tiskarni, ampak ob enem tudi skrb, da se oglašajo v njemu. Vsi so mu v ponos.

V tej številki n. pr. je zastopanih prilično so-trudnikov, ki izražajo svoje misli čisto po svoje. Pa ne le v tej, pač pa v vsaki številki.

Čitateljem je to všeč. In Proletarec — čeprav ni razširjen med maso — pa prihaja vsaj med misleče bralce.

V prejšnji številki smo skončali povest "Šent-peter", ki jo je spisal Juš Kozak.

V prihodnji se prične povest "Beg pred senco", ki jo je spisal France Bevč.

"Proletarec mi ugaja," piše naročnik, ki ga čita šele nekaj mesecev. Skupina dvestoterih pa priča, da je to list, ki svoje poslanstvo zvesto vrši od kar izhaja. In tega je že blizu 40 let.

"Proletarca spoštujem, ker ima mladosten ogenj," je rekel vpliven rojak, ko si ga je znova naročil. "Nisem socialist, a je to vendarle najboljši list, kar jih imamo..."

Obetanja služb vojakom na stroške drugih

Septembra se bo vršilo mnogo konvencij ameriških delavskih unij. In na vseh bo glavno vprašanje, kaj potem, ko vojni naračil nič več ne bo? Pač pa milijone odpuščenih vojakov, ki bodo vpraševali za uposlitev v svojih prejšnjih in v drugih službah.

V. Reuther, član odbora unijske avtnih delavcev (CIO) se je nedavno potožil, da odlok vojaškega odbora, ki zagotavlja odpuščenim vojakom prvenstvo v zaposlitvi, ne bo dobro učinkoval.

Na podlagi tolmačenja vojnege odbora, ki ima v področju novcaenja, bodo mnogi, ki so bili v armadi, lahko izpodrinili iz služb stare delavce, na pri-

mer tudi take, ki so že 10 let v isti službi pri istem delodajalcu. Kdor je bil pri njemu uposlen, nato pa pozvan v armado, pa magari če je delal le nekaj mesecev, ima včasih temu prednost za ponovno uposlitev.

Reuther se boji, da te vrste navzkrižja v tekmi za službe ne bodo prinesle nič dobrega.

V CIO, v AFL in v drugih unijah razmotrivajo, kako se o-teti razprtij med delavci in bivšimi vojniki, kadar bo služb veliko manj kakor pa delavcev. Vojaki si jih bodo lastili s stališčem da imajo oni do njih prvo pravico. K temu jih prigovarja tudi protiujnijski tisk, toda ne iz ljubezni do njih, pač pa da unije ugonobi.

Veteranom ta poteza deloda-

jalecy ne bo koristila, kajti ako se unije res razbije, bodo bivši vojniki prav tako izročni v svo-bodno izkoriščanje, kakor vsi ostali delavci.

Zato se voditelji unije CIO in AFL sedaj veliko ukvarjajo z vprašanjem, kako zajezi to protidelavsko, protiujnijsko propagando, ki ima samo en namen: uničiti delavsko organizacijo.

Za ta svoj cilj pa so si izbrali vojske za sredstvo. Češ, vi ste se borili neglede na ure, vsak dan toliko časa, kot ste zmogli. Za nadeje niste imeli plače in pol. Boj, to je bilo glavno, kar imajo vojniki sedaj pred očmi, potem pa bodo zahtevali delo. Tega pa ne bo zadosti za vse,

zato bodo nastala navskrižja in morda celo hudi spori.

Unije, v katerih je sedaj nad 15 milijonov delavcev, bi se lahko potrudile za sprejem zakonov, ki jih bi ščitili, namesto da si v tekmi izpodkopavajo tla druga drugi.

Če bodo dopustile, da bo spet 10 ali še več milijonov brezposelnih, tedaj kajpada bo nastala taka tekma za službe, da bo šlo vse delavstvo v ponižanje. Moledevali bodo za delo kot berač za vinarje in plutokracija pa se bo utrdila in postala bo še jačja tudi v politiki.

Delavci, vstevši vojniki, bodo močni le v organizaciji. Če jo zanemarjajo, se bodo delodajalci, z vlado vred zanje prav malo brigali.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inovestitve: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

S. A. N. S. zboruje v znamenju uspehov

Od decembra 1942 do 2. septembra 1944 ni dolga doba. A vendar se je v nji odločila usoda ne samo enega, pač pa mnogih narodov.

Slo se jim je biti ali ne biti narod.

Svojo zgodovinsko odločitev so si nekateri pisali s svojo krvjo, drugi pa se zanesli na Odrašenika.

Slovenski narod — majhen kot je, se je odločil, da si sam pomaga. Zmerom naučen verjeti v Odrašenika, se je v svoji najtragičnejši uri oprijel naukov upornišva rajše kot vere v slepo pokorščino.

Narod se je uprl. In narod je zmagal. Ako se mu zopet zgodi krivica; mu je ne moreta storiti več Hitler in Mussolini, temveč samo še tisti, ki pravijo, da rešujejo svet.

Ko se je decembra 1942 vršil v Clevelandu prvi slovenski narodni zbor, je na njemu — vzlic sprejetim radikalnim resolucijam — preveval duh ljubljanske škofijske pisarne. In govorniki so z odra poudarjali, da govori z njega slovenski narod tu zato, ker mu je tam beseda odvzeta.

Narod tam pa je tedaj že sam govoril. Vzelo je dolgo, da so njegov glas začuli izven njegovih mej. Nemci in Italijani pa so ga takoj začutili.

Ko je prodiril njegov glas do nas, je nastalo med narodom tu vprašanje: "S kom?"

Sloga, demonstrirana na prvem in poslednjem vseslovenskem kongresu v Clevelandu, se je razbila.

SANS je ostal.

Odločil se je iti z narodom, ki je tam sam zase govoril. Pomagal mu je in ob enem se otrešal tistih, ki so se predstavljali, da delujejo v imenu in v obrambo naroda.

Narod tam, zbit do krvi, se v mukah raduje svojih uspehov. Konvencija SANSa se raduje z njim.

Ni pa se zbrala zato, da se le veseli vstajenja na smrt obsojenega naroda, ampak, da mu pomaga še boljše kakor doslej. Kajti SANS se zaveda, da svojega poslanstva ni še dovršil. Pred njim je še veliko dela.

Socialisti v koalicijskih vladah

Po prejšnji vojni so bili v mnogih deželah tudi socialisti pozvani v vlado. N. pr. v Nemčiji, v Italiji, v Belgiji itd.

Na Angleskem so nekaj časa prevzeli celo vso vlado, ne da bi imeli večino v parlamentu. Večine socialisti takrat niso nikjer imeli, zato so morali svoje delovanje oslanjati na kompromise, ki so se za socialno demokracijo slabo završili. Posebno v Nemčiji.

Socialisti v vsaki deželi so v onih letih vzeli mandate v vladi v namenu, da bodo koristili množicam. A marsikje se je pripetilo, da čim se je reakcija utrdila, so bili odrinjeni in masi pa so bile preklicane vse tiste ugoditve, ki so jih ji v času svojega kratkega kompromisarstva socialisti izvojevali.

V Jugoslaviji n. pr. so posebno slovenski socialisti potisnili skozi ustavodajno skupščino precej socialnih zakonov, ki bi veliko pomenili, če se jih bi moglo ohraniti v uveljavljenju. Nekateri so se, ker koncem konca tudi reakcija ve, da je nji v korist, če ne zahteva vse samo zase. Ampak princip demokracije, za katerega so socialisti po prejšnji vojni toliko delovali, je bil pogažen. Nastal je fašizem, ker se je kapitalizem in klerikalizem odločil zanj v strahu pred socializmom.

Fašizem sedaj propada. Nastajajo nove vlade, toda kapitalizem še vedno dominira v njih, ne samo zaradi tega ker je izven Rusije kapitalizem še vedno uveljavljen gospodarski sistem, ampak ker ga protežirajo dve najmočnejši vladi na svetu; ameriška in angleška. Sovjetska vlada, ki je bila ob svojem postanku proti vsakemu kompromisu s kapitalizmom, je na konferenci z zaveznicami v Moskvi in potem v Teheranu pristala na načelo "neumešavanja" in s tem v kompromis, ki je zaobrnil tudi vse komunistične stranke po svetu. Ko so nastale, so bile skrajno levičarske in desperatno revolucionarne. Sedaj so za sodelovanje z obstoječimi vladami in še veliko bolj pri volji sklepali kompromise kot pa so jih bili socialdemokrati po prejšnji vojni.

Značilno je, da so v današnjih koalicijskih vladah socialisti veliko manj dostopni sodelovanju z buržvazijo, kakor pa komunisti.

Prav tako značilno je, da čim je kaka dežela v Evropi osvobodjena, je v nji nemogoče sestaviti demokratično vlado brez socialistov in komunistov.

V Italiji se socialistična stranka naglo jača. V Franciji izgleda, da bo postala po tej vojni večinska stranka. Enako v Belgiji.

Kako bo v Nemčiji, je odvisno, kakšen bo mir. Vendar pa je jasno, da marksizem v Nemčiji še dolgo ne bo več to kar je bil v nji nekoč. Kajti Hitler je z marksisti obeh skupin jako dobro počistil. Uničil jih je in zdrobil njihno gibanje. Današnji nemški

AMERIŠKA ARMADA V NORMANDIJI je prodirala s toliko naglico, da se ji je celo Hitler, ki je "iznašel" svoj "blitzkrieg", jako čudil. Gornje je prizor iz ameriške ofenzive proti Parizu.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Stranpota

Nadela sem si resen obraz in vprašala urednika, dali ne bi bila že upravičena do počitnic... Pogledal me je kaj okroglo in vprašujoče. "Zeee..." In je ta njegov "že" preletel kar pol skale visokih not.

Vzklikanje otrok, brnenje avtomobilov, škrtanje poulične, puhanje in drdranje oddaljenega vlaka, vse to se je mešalo, zgubljalo in prihajalo, kakor je pač veter nosil šum in glasove. Tu notri pa le pošumevanje papirja in tip-tipkanje pisalnega stroja v prvi sobi. Pa kratka pavza — nekdo si mora otirati pot s čela. Zakaj dan je bil peklensko vroč.

Ozrla sem se naokrog po uradu, po urednikovi delavnici. Zgoča sapa je neprestano segala skozi odprta okna, pa se zaganjala v kupce napisanih in natipkanih pol, ki so po vrstah urejeni in obteženi s knjigami, z ravnili, ali kar z navadnimi kosi lesa ležali povsod, kjer je bilo količjak prostora.

"Se danes mora vse to v tiskarno. Pa mi še manjka..." Zatega si je sapa le našla listič in ga igravo dvignila, pa spustila na tla.

Z eno roko si brisal obraz, z drugo pa lovil list, ali preden ga je položil nazaj na svoje mesto, je še z njega moral obrisati debelo potno kapljo...

Ne, zlepa ne bom več omenila počitnic, niti v šali ne.

Saj ni posebno delo tedensko napolniti takle stolpe. Dovolj bi bilo gradiva in volje, tudi časa bi se toliko našlo. Kriz je le ta, da so stranpota premikavna zame.

Zadnjič recimo sem imela namen napisati o versaljskih strahovih, ki se vračajo...

V lase mi je namreč zašla slaba obetajoča novica, da se je skoro do kraja pozabljeni Orlando zopet pojavil na svetovnem pozorišču, da je zopet obkrmil italijanske vladne barke.

Kakor vemo, je Orlando bil četrta glava Velike četvorice, ki se je proslavila v Versalju s svojo mirovno pogodbo. Ta četvorica državnikov je imela nalogo, da za vse čase zbrše z obličja zemlje vsakeršne večje vloge za vojno, pa da upostavi

pravico in red širnemu svetu.

Saj so se takrat zgrnili v Versalju zastopniki in predstavniki vseh mogočih narodov in narodov, celo nepoznana plemena iz Afrike in Azije so bila zastopana. Toda le štirje so prevzeli velikansko odgovornost za usodo vsega sveta. In se je Clemenceau res pobrigal za svet — kolikor ga je bilo francoskega in kolikor bi se ga dalo še po francoski. Takisto se je Lloyd George pobrigal za svet britskega imperija, in Orlando je bil svet Italiji.

Edini Wilson je imel poleg Amerike tudi ostale štiri dele sveta pred očmi. Zato ga je cinični Clemenceau primerjal Jezusu Kristusu in se radi štirinajstih točk njegovega programa ponorčeval, češ, da je 'hujši' nego sam Bog, ki je dal samo deset zapovedi, on, Wilson pa predlaga štirinajst...

O Orlando vemo še toliko, da je bil doma nemilostno sprejet, ker ni prinesel iz Versalja v svojem žepu Reke, in pa morda, ker ni bilo Wilsonovega podpisa na paktu, po katerem je Anglija z našo lepo Primorskjo nagradila italijanski oportunizem.

Hotelo se mi je podrobno o Orlando politični karieri in sem jih iskala po knjigah... A kje sem se ustavila? Pri Goetheju in njegovi Lili, ki je bila baje ena od njegovih dvanajstih ljubic. Tako namreč trdijo vsi — razen Goetheja, ki je zmerom in povsod poudarjal, da je bila Lili njegova edina prava ljubica.

Ti zadnji stavki se slišijo kaj vsakdanji in banalni. Toda če bi čitali znanstveno razpravo, ki jo je Goethe napisal na podlagi te svoje ljubezenske zgodbe, bi se tudi vi z mano vred rajši pogrezali v skrivnostno globino človeškega notranjega življenja, nego pa stikali za ovinki Orlando politike.

Na srečo mi je bil Švicar še prav svež v spominu, pa sem ga hitela polagati na papir. Glede notranjih sporov njegove stare domovine bi bila prav rada dala nekaj zgodovinsko točnih in seveda z letnicami podprtih podatkov. Toda letnice bi bilo treba poiskati. Iskati se pa bo, njima, da za vse čase zbrše z obličja zemlje vsakeršne večje vloge za vojno, pa da upostavi

proletariat je nacijsko vzgojen. Boj za iztrebljenje marksizma se je Hitlerju posrečil veliko bolj kakor Mussoliniju.

Ampak ko se Nemčija poda, kakšno vlado bo dobila?

Ali bodo socialisti spet prevzeli v nji breme poloma, kakor so ga v prejšnji vojni in sedaj še komunisti po vrhu?

Najbrž ne. Ze zato ne, ker v Nemčiji ni sedaj niti podtalnega socialističnega in komunističnega gibanja. Hitler je s svojimi agenti provokatorji in špijoni obojega uničil. Če bo v Nemčiji nastala kaka demokratična vlada, jo bodo sestavljali le posamezniki brez strank.

Stranke pa so še zmerom veljavne recimo na Finskem, kjer se je minule mesece posebno na socialistično pritiskalo, da bi šla v koalicijsko vlado in prevzela v nji breme odgovornosti za zvezo z Nemčijo in za poraz v tej vojni. Ponudbo je odklonila. A dobili so se posamezniki, ki so ostali v režimu.

Socialisti vsepovsod se bi morali učiti iz izkušenj po prejšnji vojni. Ako in kjerkoli gredo v vlado, naj vstopijo vanjo zato, da bodo uveljavili svoj program, ne pa reševali pod znakom demokracije tiste, ki so glavni krivci vsega socialnega zla.

Zdi se mi, da je tista kaplja z njegovega čela padla tudi na mojo vest.

Kruh...

"Kaj bi se brigali za staro domovino, ki nam ni dala kruha..."

Take nepremišljene besede nam niso v čast. Zelodec je res važen del našega telesa, vendar se človek zaveda, da ga je še nekaj več, nego pa tista vreča, ki ne mara biti prazna. Kruh nam je lahko prvo, ne sme nam pa biti tudi zadnje, ako hočemo biti ljudje.

Če bi vsakteri Američan ljubil svojo novo domovino zgolj radi kruha, ki mu ga daje, bi bila Amerika res to, kar tuli nemška propaganda, namreč, da je Amerika dežela samih koristilovcev, ki ne poznajo drugega cilja, kot biti sit, imeti polno mošnjo, pa udobno hišo in avto ter veliko porcijo cenene zabave, da lahko ob nji prebavljajo in zabavljajo zoper ostali svet.

Ne, naša stara domovina nam je bila vendarle nekoliko bolj pri srcu, kot pa da bi vso našo ljubezen do nje mogel odtetati kruh, ki ga nam ni mogla dati.

Kruh in cirkus! To je bil klic starorimskega ljudstva. Ni čuda, da je stari Rim propadel.

Ljudje se iznebljajo vojnih bondov

Zvezno zakladništvo poroča, da so ljudje v prvih 12 dneh avgusta prodali skoro toliko bondov, kakor so jih kupili. Kupili so jih za \$121,416,110, prodali pa v isti dobi v skupni vsoti \$119,224,341.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

XIII.

Chicago, Ill. Frank Smith \$1.00. (Izročil Frank Zaitz.)

Bridgeport, O. Joseph Subic (Martins Ferry) \$2; Florian Pishek (Neefs) \$1, skupaj \$3. (Poslal Joseph Snoy.)

Hibbing, Minn. Jacob Podlipnik \$1.00.

Florence, Colo. Frank Lukman \$1.00.

Fontana, Calif. Anton Blasigh \$1; John Petnik 44c; Chris Kuslovich 25c, skupaj \$1.69. (Poslal John Petnik.)

Kokomo, Ind. John Petkovšek \$1.00.

Buhl, Minn. Rudolph Kovačič \$1.00.

Kemmerer, Wyo. John Kržišnik (Frontier) \$1. (Poslal J. H. Kržišnik.)

Waukegan, Ill. Martin Judnich 25c.

Milwaukee, Wis. Joseph Krainz \$1.00.

Ely, Minn. Po 25c; Jacob Kunstelj in Anton Gerske, skupaj 50c. (Poslal Jacob Kunstelj.)

Lisbon, O. Chas. Bogataj \$1.00. (Poslal Jacob Bergant.)

Windsor Heights, W. Va. John Vidmar \$1.00.

Detroit, Mich. Anton in Mary Jurea \$2.00. (Poslala Kathy Junko.)

Skupaj \$16.44, prejšnji izkaz \$940.17, skupaj \$956.61.

Popravek. — V XI. izkazu prispevkov iz Milwaukee bi se imelo glasiti Frank Maroh, namesto March. V XII. izkazu iz Arcadia, Kans., pravilno John Kunstelj, namesto Shular.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Ko to pišem, se je v Dumbarton Oaks začela konferenca, katera bo položila pogoje ne samo za bodoči mir, temveč tudi temelj, da se ga ohrani. Na tej konferenci so zaenkrat zastopane tri velesile: Zed. države, Rusija in Anglija.

Na otvoritvi, h kateri so imeli dostop častniški poročevalci, je bilo izgovorjenih precej navdušenih govorov, kateri so po svoji vsebini zelo harmonizirali. Nato so se začela zasedanja pri zaprtih vratih. Upajmo, da bodo imela boljši uspeh kot so ga njih predniki pred petindvajsetimi leti.

Čas beži

Hitlerjev zaveznik je čas. Vedoč, da z vsakim dnevom, ki zatone, je bližje pogubi, katera mu je neizogibna — se vendar kot utopljenec drži vsake minute, vsake ure, katera mu podaljša njegov čas na zemlji. Sedaj ni več vprašanje, koliko Nemcev, Rusov in Angležev pogine. Zanj je samo eno, vsemogočno vprašanje: Koliko časa še?

Ni lahko za človeka, kateri je imel take napoleonske sanje — sanje, katere so zasenčile sanje Aleksandra in Nabuhodonozorja. Človeka, kateri si je podložil pod svoj prestol ne samo Evropo — ampak vse svet. Skor do cilja, z vso Evropo pod nogami leta 1941 — in danes pišejo epilog na krvavih poljanah pred Parizom, pred Varšavo in ob pruski meji. Epilog, katerega "finis" so — vislice...

Izmed vseh Tolstojevih povesti se najbolj živo spominjam njegovih kratkih črtic, med temi črtice pod imenom "Koliko zemlje potrebuje človek?"

To je zgodba človeka, katerega so kirgiški nomadi obljubili toliko zemlje, kolikor je more v krogu obhoditi med sončnim vzhodom in zahodom. Z vrčem vode in z južno pod pazduho se je ta človek napotil takoj ko je zasvetilo sonce. Cel dan je hodil v večjem in večjem krogu; tu je bil hribček, katerega je hotel vključiti v svojo posest, in tam je bila ravčina, katero je hotel za pašnik, ali pa za žito. Še malo in še malo, še to moram vključiti — in krog je bil večji in večji. Ni pa opazil, da je sonce drsalo proti zahodu —

Ozrl se je proti nebu — sonce se je že dotikalo gora... Tam v daljavi — komaj jih je opazil, so sedeli na konjih Kirgizi. Spustil se je v tek. Hitreje in hitreje. Samo polovica sonca je še gledalo izza gora. Ali pot je bila še dolga. Se hitreje je tekkel. In ravno ko je zadnji žarek umrl za gorami, je prispel do začetne meje in se zgrudil mrtev na tla. Modri Kirgizi so skopali jama šest čevljev dolgo in štiri in pol globoko... Toliko zemlje potrebuješ.

Vernichtungslager

Ruski časopisi so nedavno priobčili opis Hitlerjeve tovarne za ubijanje na debelo, katera se je nahajala v Maidenu blizu Lublina. V tej nacijski klavnici je bilo pobitih več kot pol milijona ljudi: Židov, Poljakov, ruskih ujetnikov, Jugoslovancev itd. Opis, kateri je potrjen od očividcev, je tako grozen, da bi bil neverjeten, če bi ne bili dokazi na licu mesta. Vsak dan so pripeljali polne vlake ljudi iz vseh krajev Evrope v to klavnico, iz katere se ni vrnil nobeden več živ. Ko so udrli Rusi v Lublin, so našli komaj tisoč napol sestradanih žrtev, katerih Nemci v naglem begu niso mogli pobiti. Na sredi ogromnega dvorišča se je nahajal največji krematorij na svetu, v katerem so dnevno sežigali po sto ljudi naenkrat.

Predno so jih vrgli v peč, so jih slekli in porinili v posebno sobo, kjer so jih stoječe zadušili. Te sobe so imele prostora za dvesto petdeset oseb naenkrat. Ko je nastopil "rigor mortis", so jih porinili v peč, katera je bila razbeljena do 1,500 stopinj centigrada.

Pepel in ostanke so nabasali v kositerne posode in jih poslali v reich za poljska gnojila.

Roman Karmen piše: "Težko je verjeti, ali moje oči me ne varajo. Tu vidim kupe človeških kosti, sode živega apna, klorinove cevi za zadušitev in stroje za sežiganje. Vidim o-

gromne kupe čevljev, opank in raznih drugih obuval — moških, ženskih in otroških, kateri nosijo vse evropske znamke. Krematorij je delal noč in dan. Njegovi dimniki niso nikdar ugasnili. Kapaciteta petih od delkov je bila 1,400 žrtev na dan... Ko je prišla rdeča armada, so Nemci ravno dozidavali nov oddelek." (Ta članek je bil priobčen v zadnji številki magazina "Times".)

Naši letalci v Rusiji

Pred par tedni je priobčila čikaška Tribuna skupno z new-yorskimi listi izvirno poročilo iz Rusije, kako so v nji ponujali našim letalcem v zabavo prostitutke. Američani so bili vsled te ponudbe silno iznenadeni. Stvar je bila priobčena 19. julija po poročevalcu Howardu Whitmanu. Dne 29. julija je ameriški vojni department poslal vsem časopisom sledečo izjavo:

"Memorandum for the Press:—

In a recent news story in a New York daily paper, allegations were made that US flyers arriving in Russia on shuttle bombing missions were approached by Russians with offers to provide women for their entertainment. The story also described brothels in the U. S. S. R....

The War Department investigated this story and has been informed by the head of the US Army Mission in Moscow as follows:

1) There has been no instance where a responsible officer at any of our bases has been approached by a Soviet official relative to any arrangement for providing women for entertainment. As a matter of fact, the situation is to the contrary. A sincere effort to ban immorality is made by Soviet officials and in particular wherever our personnel are concerned.

2) No evidence is available of Red Army brothels in existence in Russia. On the other or positive side, the Mission reports that our officers and men have been received with the utmost hospitality and courtesy by the Russian people and by the personnel of the Red Army. Both the people and officials have gone to great length to provide wholesome entertainment. As an instance, an open air theater has been provided wherein performances are staged by leading Russian artists.

Tega vladnega pojasnila v Tribuni se nismo opazili.

Dvestoteri

Ceprav sem optimist, nisem pričakoval takega odziva. Pennsylvanijo omenjam v zadnji številki, nevedoč, da so se že oglašili — in evro — cela dolga lista naših prijateljev in sodrugov iz Strabana in drugih krajev. Vsa njihova imena so mi znana že več kot dvajset let. Hvala vam, sodrugi!

Iz Detroita so se oglasili Joe in Anna Koss ter naš zvesti prijatelj Andrew Grum, kateri spada k mladi generaciji, ki čita in podpira Proletarca. Cleveland je tudi dobro zastopan, isto tako Clarendon Hills. Kot mi je omenil Carli, je polovica že nabrana. Nadaljujte, sodrugi!

Ruski relif

Za enkrat nimam zabeležiti nobenih prispevkov.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da se drugače pametni ljudje še vedno ujemajo v nakane zavajalcev, ki jih pošiljajo zase po kostanj v ogenj, to mi nikakor ne gre v glavo.

POVESTNI DEL

VLADIMIR RIJAVEC:

KAŽIPOTI

Pred leti sem taboril v Dal-maciji. Izmed vseh doživljajev se mi je skoro najbolj vtisnil v spomin neki nočni izlet. — Saj veste, kako temne so noči, kadar ni meseca in kadar domačini pravijo, da je "škuro". Takrat sanjajo o obilnem ribolovu, plovejo s svojimi barkami po odprtem morju in mamijo s svetilkami ribe k mrežam. — Res! Strahotno temne so take noči!

In v taki noči sem na poti iz mesta v taborišče zašel. Temo bi bil lahko rezal, — tako gosta in neprodorna je bila. Niti pedi daleč nisem videl, — kaj šele da bi videl, kam sem stopal. — Pomalem je naletaval dež. Hiti sem. Telegrafski drogi so mi bili za kažipot. — Pa menda sem se počutil preveč sigurnega, — ali pa sem premalo pazil. Drogi so mi naenkrat izginili in nisem jih mogel več najti, pa najsi sem se še tako mučil. — Saj bi bilo vse dobro, — toda pri iskanju sem se zmedel in izgubil sploh vsako orientacijo. Prej sem vsaj vedel, da hodim v pravi smeri, čeprav ne baš ob drogovi; — sedaj si nisem bil na jasnem: ali se vracam nazaj proti mestu, ali korakam proti morju, proti jugu ali proti severu, — povsod, kamor sem stopal, je bil teren enak. Nobena smer ni imela svojih posebnosti...

Vedno je tako. Kadar si si našel kažipot, drži se ga in nikar ga ne izpuščaj z vida! — Če si ga izgubil, bolje, da ga ne iščeš več: izkanje te bo popolnoma zmešalo! Ne rečem, da ga ne boš našel nikjer več, — toda s svojimi močmi in zmožnostmi najbrž ne! — Morda ga boš nekadoma spet zagledal, če boš imel — srečo.

Tudi življenje ima svoje kažipote. Mnogi ne pazijo in se ne brigajo zanje.

S Kačnikom sva bila sošolca. Dobra prijatelja, Bil je starejši in zrelejši od mene. Ni mu bilo dovolj, kar se je naučil v šoli; mnogo se je učil tudi izven nje. Sodeloval je v par društvi, zanimal se je za vsa socialna, verska in politična vprašanja; pisal je v razne dnevnike in liste, — skratka: bil je že v srednji šoli pravi človek našega veka. — In predvsem: bil je dober govornik. Še celo zelo dober!

Malokatera stvar ga je zadovoljevala. Nobene oblasti ni mogel trpeti nad seboj. — Nekega dne so ga izključili iz šole. Na zahtevo policije, ki je javila, da je imel v svojem društvu anarhistični govor. — Takrat je vzbudila njegova afera senzacijo in mnogo se je govorilo o njem. Bil je nekaj časa zaprt, — potem so vesti utihnile in kmalu smo ga pozabili. Maturiral sem že in se vpisal na univerzo. Takrat sem ga srečal prvič po dolgem času. Ni se izpremenil, — le malo čuden

se mi je zdel brez svojih bujnih las, na katere je bil v srednji šoli tako ponosen. — Tudi on me je spoznal.

"Kako ti ide, brate," mi je stisnil roko in me potrepeljal po rami. "Vidiš, pravkar sem prišel iz vojske. Kadrski rok je za menoj!"

"Hvala Bogu," sem mu pri-trdil.

"Ni bilo tako hudo. — Še celo dobro sem se počutil. — Dis-ciplina je le nekaj kolosalnega! — Edino prava disciplina bi mogla rešiti človeštvo sedanjih kriz! — Ah, da imamo kakšne-ga dobrega diktatorja! Dikta-torja z železno roko, ki bi znal ustvariti in obdržati železno dis-ciplino!"

Pripovedoval mi je še, da je maturiral na privatni gimnazi-ji, pa da ne misli študirati na-prej, ker so mu prijatelji že na-šli službo. — Spremil me je do doma in moral sem mu obljui-biti, da ga bom večkrat obiskal.

Sele čez par tednov sem si utrgal toliko časa, da sem iz-polnil svojo obljubo.

Našel sem ga doma. Da ni več v službi, mi je povedal, ker ni istega političnega prepričanja, kot so gospodariji.

"In kaj nameravaš sedaj," me je zanimalo.

Pokazal mi je kup knjig, ki so ležale na mizi.

"Študiram narodno gospodar-stvo. Pravkar rešujem neka agrarna vprašanja."

"Čemu ti bo to?"

"Veš, spoznal sem: le kmet je bogočast narod, — vse drugo je tako mlačno, nejasno in brezpomembno," so mu zasijale oči. "Sodelujem pri 'Kmet-ski stranki' in pišem v njen list."

— Pripravljam se na volitve. Kandidiram na njeni listi — in v prihodnjih tednih bom imel več govorov v radiu in po va-seh."

Zaželel sem mu obilo sreče in uspeha pri delu.

In res! Čez nekaj dni so vsi dnevniki prinesli njegovo sliko in uvodniki so hvalili njegovo jasnost in jedrnatost njegovih govorov.

"Povzpel si se! Samo, če se boš zdaj držal tega!"

"Ne boj se! Vem, kaj delam!" mi je stisnil roko.

— Bližale so se volitve.

Vsaka stranka je hvalila svoje kandidate in jih povzdigovala v oblake. Kar radoveden sem postal, kaj piše "Kmet-ski list" o Kačniku. — A niti čianka, niti vrstice, niti besedice ni bilo v dnevniku o njem. Užaljenega sem se počutil. — Kako ne-hvaležen je svet. Hvali razne oderuhe in pustolovce, — a onih, ki se trudijo za narod, — ki zanj trpijo in delajo, se niti z besedico ne spomni. —

Se tisti večer sem se potrudil h Kačniku. Kar s "Kmet-skim listom" v roki.

"Pozabili so nate," sem mu potožil.

"Kdo je pozabil?", se je začu-dil in vzel časopis, ki sem mu ga ponudil. Zasmejal se je. "Čemu mi nosiš to? Kaj ne veš, da nisem več član Kmet-ske stranke?"

"Ti — nisi — — —"

"Saj so javili to vsi listi! — Kmet-ska stranka se je razce-pila. Mi, — naprednejši, — smo se oddvojili in si ustanovili svo-jo stranko. — Da, da! Korakati je treba s časom!" V stari stran-ki je bilo vse peozkogrudno, — a mi smo mladi in naša plju-ča potrebujejo več zraka! — Spoznal sem to že takrat, ko sem se poglubil v agrarno vprašanje. — Prišla mi je v roke Iljičeva knjiga "Agrarno pita-nje" — in ona mi je odprla pravi pogled! Preštudiral sem še Marxov Kapital in nekatere druge knjige. Noč in dan sem presedel pri njih, — — — se-daj vem: socializem je pokret bodočnosti!"

Se mnogo mi je razlagal.

Kar vesel sem bil, da je pri-šel do spoznanja in da mi tako krepko razlaga nove nazore.

V srcu mi je bilo toplo in rasta-mi je vera v boljše bodočnost.

Potem ga dolgo nisem videl. Mnogokrat sem ga iskal, a ni-kdar ga nisem našel doma. Imel je dela preko glave. Stranka, govori... Edine vesti, ki sem jih dobival od njega, so bili nje-govi sijajni članki in "Delavcu". — — — Volitve.

Nekaka napetost je vladala v ozračju. Dobro sem jo čutil. Tiščala me je, da nisem mogel obstati pri svojem delu. Vsako uro sem hodil gledat k redak-cijam dnevnikov, kaj je novega — in radovedno sem povpraševal prijatelje, kako se bo izte-klo. Kako se drži Kačnik.

Posebna izdaja je izšla zve-čer. — Začuden sem ugotov-il, da med socialisti ni nobene-ga Kačnika, — pač pa da je ti-skano to ime na vladni listi...

Pozneje nekoč je imel v na-šem mestu velik govor. Nisem ga utegnil poslušati, — ali pri-povedovali so mi, da spet snuje novo stranko.

"Bog mu go blagoslovi," sem vzdihnil.

Nisva se videla več. — Kje je sedaj in kaj počenja, vam prav-gotovo ne bi mogel povedati. Najbrž išče nov kažipot.

Nemške izgube v Franciji

General Montgomery je poro-čal, da so znašale nemške izgu-be v Franciji v prvih šestih ted-nih zavezniških invazije 156,000 mož, izmed njih 16,000 ubitih, 60,000 ujetih, ostali so ranjeni ali pa pogrešani.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo za-stopniki in drugi agitatorji Proleta-rec, so itete na bazi polletnih naro-čin. Namreč agitatorji, ki pošlje o-boleto, so zahtevani v tem sezna-mu z dvema polletnima.

John Krebel, Cleveland, O.	47
Anton Zornik, zap. Penna	32
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	27
John Pečnik, Fontana, Calif.	10
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	10
Jacob Mesec, No. Chicago, Ill.	10
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	9
Frank Cvetan, Johnstown, Pa.	8
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.	8
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	4
John Turk, Chicago, Ill.	4
Luka Groser, Chicago, Ill.	4
John Teran, Ely, Minn.	4
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	4
Jacob Kunstelj, Ely, Minn.	4
Anton Jankovich, Cleveland, O.	3
Joseph Durn, Cleveland, O.	2
Anton Tomsich, Oakland, Calif.	2
Frank S. Tauchar, Chicago, Ill.	2
Frank Volkar, Bedford, O.	2
John Chamazar, Chicago, Ill.	2
Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo.	2
Edward Tomsich, Walsenburg, Colo.	2
Christ. Podjavoršek, Milwau-kee, Wis.	2
Stefie Vratarič, Luzerne, Pa.	2
George Smrekar, W. Alliquippa, Pa.	2
John Kunstelj, Arcadia, Kans.	2
Max Martz, Buhl, Minn.	2
Jacob Bergent, Lisbon, O.	2

Skupaj 4 tedne (od 29. julija do 26. avgusta) 213 naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 168 naročin.

AMERISKI VOJAK oddaja kri svojemu ranjenemu tovarišu pomorščaku na nekem pacifičnem otoku, s katerega so izgnali Japonce.

Na poti v Berlin

ILIJA EHRENBURG. Prevel F. A. VIDER

(Ilija Ehrenburg je slovit sovjetski pisatelj, ki je znan našim čita-teljem posebno iz svojih črtic o se-danji vojni. Precej je bilo že ob-javljenih v Proletarcu, Majskem glaslu in koledarju. Sledeče je ena izmed njegove serije o vojnih epizodah.)

Iz gozda je prišel nemški narednik, opirajoč se na palico. Predal se je tiho in brez odpo-ra. Nobene izrazitosti ni bilo v njegovih očeh. Edino njegova palica jo je izkazovala. Na nji so bila vrezana imena mest, ko-der je bil, kot Radom, Varšava, Lieg, Namur, Rheims, Pariz, Solun, Krakov, Lvov, Kijev, Gomel, Smolensk in Vjazma.

Opazivši, da jaz ogledujem njegovo palico, pravi: "Mi smo bili povsod, toda kam smo prišli?"

Vse je relativno: med ljudmi njegove dežele, ki so že davno izgubili moč duševne razsodno-sti, bi tega narednika mogoče prištel h Kantu. (Immanuel Kant je bil nemški filozof, ro-jen leta 1724. Op. prevajalca.) Pred dobrim mesecem mu še ni bila dana prilika filozofirati o zanimivostih njegovega pohoda. On se je pričel dramiti šele te-daj, ko se je bolj intimno sezna-nil z našimi tanki in stormoviki. On je postal Kant šele tedaj, ko je prebil v gozdu teden dni ter živel ob jagodah in umazani vodi.

Dne 24. junija, na večer naše ofenzive, je nemški general Jordan izdal sledečo proklamacijo: "Danes se je pričela poletna boljševiska ofenziva... V Fran-ciji, hvala odporu našega vojaš-tva, je sovražnik dosegel le male uspehe in iste plačal s tež-kimi izgubami. V Italiji, z veli-kim zamahom podvzeta ofenzi-va, se je tudi izjalovila. Nam je poverjena naloga odbiti prodi-rajoče azijske napade in sovra-žniku zadati udarce, da se nje-gova ofenziva zdrobi. Prepričan sem, da bo deveta armada, ka-tera še nikoli ni bila poražena, tudi sedaj ohranila svojo slavo in čast, ko pride odločilni spo-pad. Živel naš firer!"

Stirindvajset ur pozneje so pa Fritz videli, kako je ta, še nikdar poražena armada, kaza-la pete na begu.

Mi smo vtepli Nemcem pa-met s težo našega ognja, četudi so precej trdi učenci, katerih ni mogoče učiti s korespondenčno šolo. Po padcu Minska in Bo-bruiska so se Nemci pred Vilno in Brestom borili huje kot ka-darkoli. Ogenj v Bjelorusiji ni Nemce v Varšavi izučil ničesar in tako tudi ne bo ogenj na Polj-skem ničesar izučil Nlemce v Normandiji. Fritz izučil je te-daj, ko ga zadeneš. Rdeča ar-mada je precej zaposlena s te vrste vajo, katera jim daje od Baltika do karpatskih gora.

Udar naše ofenzive je bila posebnost za svet. V enem me-secu smo prešli daljavo kot je med Caenom in Kolinom (Co-logne). To ni bil kos zemlje, ki bi se meril z metrom ali jardom. Tuji opazovalci so skušali iz-najti tajnost naše ofenzive. Ne-kateri med njimi, nekoliko na-ivni, so nas zagotavljali, da se Nemci prostovoljno umikajo, ker se nočejo boriti, toda Nemci

sami so te trditve zanikali. V svojih vojnih poročilih so govo-rili o "težkih defenzivnih bo-jih". Rekli so: "Največja bitka te vojne je sedaj v teku!"

Brezpuno je, tujezemskemu časopisju poskušati skozi tele-skop čitati dušo bežečih Frit-zov. Fritz nimajo z umikom nič opraviti. Saj ni tako, da se Nem-ci hitro umikajo. Ampak resni-ca je, da mi naglo prodiramo.

Kako dolgo je tega, ko so Nemci še mislili, da imajo oni patent klešnega zajetja? Kako dolgo je, ko so Nemci še sma-trali, da imajo oni monopol ob-krožnega manevra? Toda časi so se izpremenili! Nemci so se skušali ustaviti; vrgli so se v protipad, pogloli so v akcijo svoje slovite tigre. Toda kadar so se ustavili, so bili obkroženi; ko pa so napravili protipade, so si pa izklopali lastne grobove. Tigri so izgubili svojo zanimi-vost celo pri fotografijah. Sedaj smo mi, ki tepemo — Nemci so tepli.

Zakaj mi tako naglo prodi-ramo? Zato, ker smo se naučili umetnosti vojskovanja. Ako je na Stalinovih prsih pripet red Zmaje, je Stalinovo ime izraz zmage.

Naši maršali in generali so postali gospodarji bojnih pol-jan. Sedaj Nemci podvzamejo, Rusi pa prevzemajo. Leta 1942 se je mlad general Cerniakhov-ski boril proti starejšim nemškim generalom Hollwitzerjem. To je bilo pri Voronežu, koder smo se še učili, kako se je treba vojskovati. Sedaj je bil general Hollwitzer pripeljan pred Cerniakhovskija kot ujetnik. Mi smo se naučili, kako se zmaga.

Bojna igra se sedaj predstavlja po naših predpisih ali scena-riji in Nemcem so ostala le še ugibanja. Uganejo pa slabo. Me-seca maja je Krakauer Zeitung pisala: "Medtem ko je v goto-vih okrajih Rumunije vznemir-jenje, ker je očitno, da se Ru-si pripravljajo za napad pri Ia-siu, se ljudstvo pod vladnim po-kroviteljstvom obnaša mirno, ker Rusi se morajo zavedati, da so jim pota v Rumunijo zabra-njena." Računali so, da bomo prodirali proti Iasiu, ampak vzeli smo Przemisl in prišli do Visle. Meseca junija je argu-mentiral Danziger Vorposten, "Estonija sedaj čuti največjo napetost napada, dočim vidimo v Latviji in še posebno v Litvi-niji sliko globokega počitka." Menili so, da udarimo na Esto-nijo, toda pričeli smo z Litvin-sko. Mi udarimo tam, koder je v našo korist.

Mi kujemo orožje za boj in ne za zavajanje. Mi se nismo zbal tigrav in tudi pandzerjev ne. Ampak smo napravili dobre tanke, kateri so razdejali tigre. Mi ne oglašamo našega orožja, toda gremo tiho naprej v izde-lovanju istega. Mi ne gremo v boje radi senzacij. Mi nismo iz-našli leteličih bomb, ki so iz da-ljave pobile na stotine žensk. Mi ne računamo, da se da z že-ljami paralizirati nemško oza-dje. Ampak smo se odločili iste-ga obkoliti in ga razbiti z naši-mi stormoviki. Psihologični na-padi niso naše delo; nas ne za-

nima psihologična stran Frit-zev, ampak njihova mrtva trupa. Naš vpliv se je pričel dvigati nad trupli mrtvih Nemcev. Mi vemo, da se Nemcev ne da izobraziti, zato jih tepemo z možnarji in ne z deklaracijami.

Mi zato tako naglo napredu-jemo, ker smo Nemcev do grla siti. Mi hočemo dokončati znji-mi. Mi hočemo živeti. To je pri-prosto pojasnilo naše ofenzive, toda resnično. "To je četrto po-letje," pravimo mi. "To bo do-volj!" In sedaj skušamo storiti kar mogoče, da se prepreči peto.

Naši vojaki drviyo naprej v tajnem upanju, "da četrte zime mogoče ne bo." Pograbila nas je velika nestrpnost in drvimy kot bi imeli peruti na hrbtu. Mi drvimy naprej z veliko naglico, ker smo dosegli nemško mejo. Mi stojimo na pragu justične palače. Nam se mudi srečati le-po in mlado dekle — Justico. Ranjeni voznik mi je rekel: "Kakšna nesreča! Povedali so mi, da bom moral ležati na hrbtu mesec dni." Skušal sem ga tolažiti in mu dopovedati, da ga bomo že kako pogrešili. Pa mi je ježno odgovoril: "Jaz moram priti v Berlin, ženo so mi živo sežgali!"

Ne samo ranjeni voznik, am-pak tudi mi hitimo z vso nagli-co naprej v desperatnem koprenju, priti v Berlin. In sedaj je jasno, da bomo kmalu tam.

V NEDELJO 17. SEPT. H KEGLU

Chicago, Ill. — Prijatelji te-ga lista so že spomladi vpraše-vali, čemu da nimamo nobene priredbe več. Lani smo imeli le eno.

A letos pa ne bomo brez nje. Prva bo izlet ali piknik, ki ga priredimo v nedeljo 17. septem-bra na Keglovem vrtu v Willow Springsu. Igral bo Gradiškovo Omerzov orkester, vstopnina bo prosta in zabave pa zadosti za vse, prav tako tudi dobrin vsa-ke sorte.

Vse, ki imajo avte in kaj ga-solina v tankih prosimo, da naj povabijo s sabo svoje prijatelje. Drugi pa se bomo peljali na Keglov vrt v busih, ki vozijo

tam mimo iz Chicaga v Joliet vsako uro.

Pravijo, da nas ob tej priliki obišče večja družba Proletarčevih prijateljev iz Waukegana in pričakujemo jih tudi iz drugih sosednih naselbin. Torej na svi-denje 17. septembra na Keglo-vem vrtu v Willow Springsu.

DRAMSKI ODESK KLUBA ST. 1 SE PRIPRAVLJA NA OBNOVITEV IGER

Chicago. — Vsled vojnih raz-mer in drugih znanih vzrokov je klub št. 1 JSZ na dramskem polju že par let večinoma pasi-ven, dasi je bil svoječasno v pri-rejanju dramskih predstav eden najdelavnejših med Slovenci v tej deželi.

Na prošli seji kluba dne 25. avgusta je bilo o tem spet raz-motrivano in potem sklenjeno, da naš oder obnovimo. V ta na-men sta bila v dramski odesk kluba izvoljena dva dodatna člana, namreč Milan Medvešek in Louis Zorko. Prejšnji člani pa so Joško Oven, John Rak in Frank Zaitz. Svoj prvi sestanek bodo imeli v četrtek 7. sept. v Centru.

SKLAD 200-TERIH LISTU V PODPORO

Pod to označbo se priobčuje pri-spevke za vzdrževanje Proletarca v kampanji, ki jo je zasnoval pred-sednik upravnega odbora Proleta-rca Joško Oven. Apelira, da se na ta klice odzove najmanj 200 prijateljev lista, ki bi prispevali po \$5 vsaki ali več.

Namen tega sklada je obvarovati list pred zadolitvijo in pa v pomoč agitaciji za njegovo razširjenje.

Manjši zneski bodo i v naprej priobčevani v regularni koloni "Ti-skovni sklad Proletarca".

V. IZKAZ

Max Martz, Buhl, Minn.	\$ 5.00
Mirko Kuhel, Chicago, Ill.	5.00
Klub "Naprej" št. 11, JSZ,	
Bridgeport, O.	5.00
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	5.00
Joseph Skoff, Barton, O.	5.00
Rosie Skoff, Barton, O.	5.00
John Zdear, Barton, O.	5.00
John Zdear, Barton, O.	5.00
M. J. Reading, Santa Ynez, Calif.	5.00
Frank Kramar, Farrell, Pa.	5.00
Frank Grum, Rock Springs, Wyo.	5.00
Joseph in Lia Menton, Detroit, Mich.	7.00
Joseph Klarich, Detroit, Mich.	5.00
John H. Krzisknik, Kemmerer, Wyo.	5.00
Jacob Bergant, Lisbon, O.	5.00
Matt Tuseck, Power Point, Ohio	5.00
John Turk, Chicago, Ill.	5.00
St. 138 SNPJ, Strabane, Pa.	5.00
Gospodinjki odesk št. 138 SNPJ, Strabane, Pa.	5.00
John Thaler, Cleero, Ill.	5.00
St. 121 SNJ, Detroit, Mich.	5.00
Peepa Prezel, Clarendon Hills, Ill. (na račun)	3.00
Milan Kokanovich, Detroit, Mich.	5.00
John Goršek st., Springfield, Ill.	5.00
John Goršek ml., Springfield, Ill.	5.00
Joseph Jauch, Cleveland, O.	5.00
Skupaj	\$130.00
Prejšnji izkaz	\$400.00
Skupaj	\$530.00

Prispevateljev v tem izkazu 27, zadnji izkaz 75, skupaj 102, manj-ka še 98.

IZŠEL JE

DR. KERNOV

Angleško-slovenski BESEDNJAK

Cena \$5 s poštnino vred

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KERNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.,

CHICAGO 23, ILL.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Slovenci v Ameriki si v drugič prizadevajo pomagati narodu v starem kraju v svobodo. V tako svobodo, v kateri bo tudi pravica do kruha kaj veljala, ne samo dolžnosti delati za kruh drugih. V tem smislu se te dni vrši Sansov zbor. Meje, pravice, delo in kruh.

"Mnenja se križajo," a pojmi se bistrijo in ideje kristalizirajo, je rekel nekdo, ki upa, da bodo v tem procesu zmogale ideje in s tem načela za zgraditev družbe, v kateri bo kruha v izobilju za tiste, ki delajo, ne samo za one, ki so doslej le pospravljali sadove, ne da bi orali ali sejali. Samo počeli so vse.

Poljsko-ameriški kongres, ki pravi, da zastopa šest milijonov ljudi poljskega pokolenja, obsoja politiko "sfer vpliva". To se pravi, obsodil je politiko sovjetske vlade. In ob enem ameriške vlade, ker se ne zavzema za svoj "atlantski čarter" kakor se bi morala. To bodo pač še težke reči, a morda ne tako težke, če bomo pustili ljudstvom, da si zares sama rišejo svojo usodo.

Winston Churchill je bil minul teden v avdienci pri papežu celo uro. Kaj sta govorila? Churchill je protestant, torej sta se o veri menila kvečjemu v smislu Rooseveltovih štirih svobodščin. A prav gotovo pa sta se zelo resno posvetovala o bodočnosti Italije. Pij XII. je Italijan. Čimslavitelja, čimvečja in čimjačja bo Italija, kakršna je bila pod starim redom, in se jo ohrani staremu redu, toliko boljše bo — za Vatikan. Za vprašanje bodočnosti Slovenije bo dobro, ako to dejstvo vzamejo na svojo dnevni red tudi tisti Slovenci, ki so cerkveno politično organizirani.

Sovjetska unija slovi za protiversko deželo. Zgodovina bo nekoč pripovedovala, da je boljševiška revolucija očistila verstvo. Kaj pa je cerkev bila pod carji? In kaj pod Franc Jožem? Pa pod kajzerjem itd.? Dr. James Luther Adams, ki je profesor federalne teološke fakultete na Chicago University, meni, da se bodo vere želja ljudstva obrnila po inspiracije v Moskvo, ne več v Rim. Nesreča pri tem je, da ker so versta sama na sebi vraga, hlinavščina in vsled tega največje opojno sredstvo, morda tudi Moskva ne bo v tem procesu drugega, kot je rekel Lenin o veri. Po njegovem je vera stvar, ki vara, zavaža in laže, je "omotica za mase".

Angleški premier je 24. avgusta v Rimu obiskal upravnika vladarskih poslov princa Umberto. On naslednje svojega očeta kralja Viktorja Emanuela, ki se je v fašizmu toliko diskreditiral, da si lahko obdrži

službo samo in edino s pomočjo zavezniške oborožene sile, to je, ameriške, angleške in kanadske, in pa s privolitvijo Sovjetske unije. Kaj neki je pravil pretkani Churchill Umberto? Da naj bo pameten, skromen, popravi svoje fašistične grehe in poslušaj papeža? Drugega mu skoro ne bi mogel svetovati.

Ivanoe Bonomi, ki predseduje sedanji italijanski vladi, se pritožuje, da ga zavezniški ne smatrajo niti za sobojevnika, in s svojimi ministri vred protestira, ker se ga zapostavlja. To je slabo za ljudstvo Italije. Kajti kakor v prejšnji vojni, tako bo v sedanji kapitalizem Velike Britanije in Zed. držav skušal ljudske stranke izrabiti, da rešijo privilegije posejdujočih. To se je reakcija pod masko demokracije posrečilo v prejšnji vojni. Nadejajo se, da jim bo enako tudi v sedanji uspešno. Izgleda, da se reakcija v Italiji ta up že uresničuje. Ampak je še veliko Italije, ki so ji usta zaprta. Vatikan se trudi, da bi se vse tako poskrbelo, da ko odide ena cenzura (berlinska), naj bi jo londonska nadomestila. A v Italiji bo zavrelo vzlic temu. Papež je zase v skrbeh kot še nikoli.

Petrov bratranec Mihael v Rumuniji se se zelo začasno pobrigal, da si ohrani svojo krono. Preklical je zvezo s Hitlerjem in obljubil, da se bo Rumunija v bodoče vojskovala na strani zaveznikov. Svoj oklic je razglasil nekje z varnega. Pravijo, da je rumunski umik iz vojne aranziral sovjetski poslanik Oumanski v Mehiki. Tudi Mihaelovega očeta Karla je bombardiral, kar so izvedeli celo pri New Leadru v New Yorku in se seveda zelo zgražali radi tega. A izgleda, da je sovjetska diplomacija pri tem igrala ameriško vlogo. To se pravi, stori vse kar moreš, da zmagas s čimmanjšo izgubo življenj.

Henri Phillipe Petain bi bilo lahko v zgodovini Francije eno izmed najslavnejših imen. L. 1940, po zrušenju francoske armade, si je znova opasal svoj maršalski meč, ali kar že označuje maršala, in prevzel vlogo mučenika, primoranega v podpis premirja in ponižanja Francije. Sedaj o njemu poročajo, da so ga vzeli naciji popolnoma v svoje "varstvo". Za Petaina je to dobro, ker mu zaradi tega ni treba več nositi odgovornosti za usodo Francije, vrh tega pa ga njegovi pristaši oglašajo za mučenika. Francoski buržvaziji, ki je tako grozovito zapasla svojo deželo, to zelo veseli. A ni verjetno, da ji bi ljudstvo še kdaj zaupalo Francijo.

Pierre Laval se je tudi nekam skril. On je glavni glavlar francoskega fašizma in originalni podpornik Mussolinija in Hit-

ODDELEK AMERISKE ARMADE V FRANCIJI v izpodirvanju nacijev proti Parizu.

lerja v Evropi. Angleška in ameriška vlada bi lahko Lavalu že takrat izpodbila tla, toda Laval, kakor Hitler, in pa papež, je svaril pred boljšeizvom. In sedaj, boljšeizvom, karkoli naj danes še pomeni, zmaguje, Laval pa beži.

Maršal Tito, ki ga je velesrbska propaganda v Ameriki skušala predstaviti svetu v nočni srajci ter ga osmešiti v nji, je še vedno ena prvih osebnosti v zavezniški javnosti in še zmerom vzor upornika. Njegovim nasprotnikom je hudo samo zastran tega, ker se Nemcem ni posrečilo, da bi ga ujeli in ubili.

Harry Morgan v Chicagu, star 36 let, toži unijo CIO za povrnitev vse članarine, ki jo ji je plačal. V dragem tožnem zapisniku dokazuje, kako se ga je privabilo v unijo pod "napačnimi pretvezami", kako so ga gojlfali za nadaljnj prispevke in pa kako se je unija ravnala povsem drugače kot pa je obetala. To, da toži en član, ni važno. Važno je, kdo je za njim, kdo mu je najel advokate in kaj nameravajo. To je le ena izmed predpriprav za ofenzivo na unijo, ki bo postala zelo resna stvar čim bo vojne konec, oziroma že prej. Ameriški delavci bi lahko o tem sebi v korist veliko razmišljali, pa rajše puste, da delodajalci, s svojimi odvnetniki, mislijo zanje njim v škodo.

Bolgarija se "umika" iz vojne. To se pravi, da "gliha", kaj ji zavezniški ponudijo, če se odloči za novo vlogo Judeža. Taka bo Bolgarija, dokler ne dobi ljudstvo besede v nji. In če bo bolgarski narod pameten v tej novi uri preiskušnje, naj se odloči iti v zvezo jugoslovanskih narodov. Čemu slediti koburžanom v tretjici?

Ameriški delavci v politiki znova delujejo na vse kriptlje, in posegajo v žep, da bi nagradili "priatelje" in kaznovali "sovražnika". Stara igra, ki jo ponavljajo v vsakih volitvah, ne da bi dosegli z njo kaj drugega kakor nekaj drobtin.

Delavski praznik letos pomeni delo za vse, ki se jih še potrebuje za produkciranje municije in drugih potrebščin naše oborožene sile. Kdo ve, kako bo na ta praznik drugo leto, ko bo sovražnik premagan in dobičkov od municijske produkcije nič več ne bo?

Sidney Hillman je za javnost "komuniste" spet zavrgel. Tako je ta stvar na papirju v redu. A Browder ve, kakor ve Hillman, da je politični stroj CIO bolj v njegovih (Browderjevih), kakor pa v Hillmanovih rokah.

Pariz je zopet francoski in Marseljeza ori v njemu tako revolucionarno, kakor takrat, ko je bil žarišče revolucije. Sedanjí Pariz to znova postaja.

Nova internacionala izide bržkone spet iz Francije. Vsi pogoji so ji dani, da dobi za svoje vstajenje v te deželi svoj se-dež in ogenj.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — V Proletarcu se že precej časa bolj poredkoma oglašam. Vzrokov je več, ki pa jih ne bom omenjal.

Toliko več pa sem pisal v Prosveti, za kar sem imel pa druge vzroke. In ker pa je v ti-sti polemiki prešla toleranca v osebnosti, s strani onih, ki z nami niso soglašali, namesto da se bi obojestransko držali faktov, smo tudi to prenesli. In tako bo, dokler bomo živeli. Kaj pa bo prinesla bodočnost, ne ve nihče.

Tudi v Proletarcu sem videl nekaj takih namigavanj. In sem mislil, kot smo bili informirani, da ne bomo tega tukaj prali, ker je za to stvar Prosveta poklicana. Pa tudi to prezremo, ker smo geniji brez razuma, neizkušeni v vseh poslih, posebno pa v delavskem, kulturnem ali unijskem gibanju. Smo zeleni premogariji, oziroma smo bili včasih, danes pa še za isto nismo zmogni. Ja, je dolga povest, pa tudi to prezremo, ker vsak dan so dogodki drugačni.

Utihamo. Zelo žalostno smo prejeli zadnje vesti iz vzhodne metropole, ki jih pa ne bomo pozabili, ker tudi to bo prineslo časa spremembo, mogoče prej kot si mislimo.

Yes, na seji kluba št. 11 JSZ v nedeljo 20. avgusta nas je bilo pešica, rečem pešica in smo o vsem tem razpravljali. Zaključili smo, da bomo še v naprej delali za demokracijo in demokratični socializem, v prid delavske mase in za vse kar bo nji v korist.

In ta pešica ne pozabi 200-terih v prid Proletarca, kar bo pokazalo poročilo v Proletarcu. Yes, spoštovali smo nasvet Joškota Ovna in pa "Big" Tonyja iz Californije, čeprav nas je malo. Ampak zapomnite si oni, ki nas nazivajo s primki, da če bi mi odložili, jih ni, ki bi za nami poprijeli. Iz urada te pešice se vrši vse proizvodno delo v področju Proletarca in Prosvetne matice, in seveda tudi vse delo na polju naprednih društev.

In če hočemo, da bo Proletarec nadaljeval v bodoče svoje delo, katerega so mu določili pionirji, bo treba več požrtvovalnosti, ker se vrste redčijo. Kajti naši delavci se starajo, premirjajo drug za drugim, in vprašanje je, kako nadomestiti te vrzeli v naših vrstah.

Sem patam kdo pravi, da Snój piše samo kritične dopise. Ampak tale ni kritičen temveč pomešan tudi z dobrimi novicami v prid Proletarca, Koledarja in Majskega glasa. Ker vse to skupno obračunavam, moram rabiti veliko kuverto. Kajti sem pač čuden človek. Namesto da se bi ujezil v različnih dogodkih, kar jih veliko stori, sem šel pa po seji kluba na agitacijo in evo jih 9 naročnin. Naj pride Bridgeport zopet malo na površje.

Sodruga Skoff in Vitez pa sta

obljubila, da bosta v naselbina Blaine in Barton pogledala, da bomo Proletarca obdržali na višini kot je sedaj v teh krajih. Je dobro razširjen. Naročnike, ki so oddaljeni od nas, prosimo, da naj list obnove, ko jim poteče. Radi bi sicer sami do njih, pa saj vsi razumejo, kako je sedaj z vožnjo. Gasolina za taka pota se ne dobi, in če zastopnik ne more na pot, naročnik pa bi čakal njegovega obiska, se bi lahko zgodila zakasnitev in uprava pa ustavila list.

Se nekaj pojasnila. Ostikrat se sliši, da če bi bil ta ali ta tajnik tega ali onega kluba, bi tudi ta ali oni pristopil zraven. In tudi v splošnem bi bilo boljše, češ, klub bi imel več članstva.

Tajnikujem temu klubu že dvajseto leto. V vsakih volitvah bi se rad iznebil tega dela, da bi klub imel več članov, pa ne gre. Sodrugi mi ne puste resignirati in tako tajnikujem dalje.

Ampak te vrste izgovori niso prava resnica. Kdorkoli organizacijo pusti, ali noče pristopiti vanjo zaradi osebe v njenem uradu ali v odboru, bi tudi ne pristopil, ako bi bil kdo drugi na njenem mestu. Taki ljudje najdejo izgovor, če ne enega, pa drugega. Nimajo načel in ne vedo, ali pa nočejo vedeti, da so izgovori in načela dve različni stvari. Ampak najcenejši so izgovori. Izgones se, in da lepše izgleda, pa na koga drugega vržeš madež. — Joseph Snój.

NEKAJ DROBIZA

Chicago, Ill. — V Zed. državah imamo sedaj okrog 35 milijonov raznih postav. Ali ni to živ dokaz, da krščansko ameriško ljudstvo ne veruje v 10 božjih zapovedi?

Med temi 35 tisoč postavami pogrešam eno. Tikati bi se morala kandidatov, ki pred volitvami obljublja vse mogoče, po izvolitvi pa na vse pozabijo. Postava bi morala določati, da se vsakega takega od-slovi iz službe in ob enem se ga obsodi dosmrtno v prisilno delavnico. Najbrže sem se s to idejo prenačil in ob enem pozabil, da v Ameriki ni dovolj zaporov za vse te, ki bi bili prizadeti.

Pred par meseci je živilski odbor, ki posluje kot del zvezne vlade, apeliral na ljudstvo, da naj použije več jajc na dan kot doslej. Vzrok temu je bila nad-produkcija jajc. Bilo jih je toliko, da v hladilnih shrambah, skladiščih in železniških vagonih za ta kokošji produkt ni bilo več prostora. Ker se je bilo bati poloma v cenah na trgu, je vlada pokupila 5 milijonov zabojev jajc, da obdrži ceno na določeni višini. V ta namen je investirala do 150 milijonov dolarjev.

Iz statistike agrikulturnega oddelka je razvidno, da je bilo

leta 1943 produciranih v tej deželi 4 in pol milijarde tucatov jajc, ali 415 na vsako osebo.

Pravimo, da "zgodovina se ponavlja". Lani sem pisal o cenah željnatih glav in pa kako se jih je uničevalo, ker jih je bilo preveč. Tako je bilo s krompirjem in raznimi drugimi pridelki. Sedaj so jajca na vrsti. Pred par tedni je bilo poročano, da se je na severni strani Chicaga izgubilo pet vagonov jajc. Te vgone, ki so bili brez pravega naslova, so prepeljavali sem in tja, med tem so se jajca pokvarila in bila je dvojna škoda. Well, kakor v prejšnji vojni, tako tudi v sedanji ne vidim med eno in drugo nobene razlike, kar se biznisa in profitarstva tiče.

Tudi meni so zdravniki priporočili, da naj v okrepitev svojega zdravja uživam čimveč jajc in mleka. Kot dober patrijot sem njihov nasvet poslušal in tako njem dva do štiri jajca na dan. Samo to mi ne gre v glavo, zakaj je vlada prodajala jajca farmarjem po 5c ducat, potem pa po 5c za zaboj jajc, dasi stane samo zaboj 50c? Jaz pa moram plačevati po 54c za tucat. Medtem, ko jih prašičji rod sedaj dobiva skoro zastoj, pa jih nam dvonožnikom še vedno prodajajo po čimvišji mogoči ceni. Ampak pujski pa jih dobe po cele vagone po niklju za zaboj. Ali ni to od zadnje depresije za pujske velikanski socialni napredek? A ne samo za štirinogate pujske, ampak tudi za dvonožne prašiče, ki danes požirajo milijonske dobičke na račun te druge svetovne vojne.

Ako se ne motim, je bila nacijska banda prva, ki je organizirala petokolonsko gibanje, najprej v Spaniji in potem po vsi Evropi. Od kar pa so naciji začeli na debelo obešati svoje generale in streljati njihne sodnike in prijatelje, so pa nekateri ameriški žurnalisti na francoski fronti začeli sumiti, da morda celo poveljniki firerjeve armade postajajo petokolonci. Pripravljeni so žrtvovati Hitlerja, da sebe rešijo. Kaj je njim mar, če pade 100.000 "fricov"? Da le sebe otmo, pa je dobro! (Zanje.)

In ko človek vse to preudarja, ve, in dokazano je črno na belem, da je tudi te vojne kriva kapitalistična, imperialistična svetovna diplomacija prav tako, kakor prejšnjih. Če svet v bodoče res hoče trajen mir, se naj spoprijazni z resnico, da ga dobi edino če ta sistem odpravi.

Blagor — za ameriške molzne krave, ker so poprej iznašli električne molzne stroje kot pa so si mnoga dekleta in nekatere starejše ženske pustile rasti nohte daleč preko prstov.

Pravijo, da ženske dožive višjo povprečno starost, kakor moški. Verjamem. Moja hčerka se barva po obrazu kot se ves ostali nežni spol. In ko doseže svoj 30-rojstni dan, hoče vsaka pozabiti na svoj "birth-day party". Eni menijo, da ženske prezirva barva, drugi pa, da jih k temu poživlja večni nagon za večno mladost.

John Chamazar.

DISKUZIJE O SANSU SE UDELEŽILO NAD 30 OSEB

Chicago. — V petek 25. avgusta se je vršila v klubu št. 1 JSZ razprava o SANSu z ozirom na njegov bodoči zbor, ki se prične 2. septembra v SND v Clevelandu. Med udeleženci je bilo 9 takih, ki so člani SANSove konvencije.

Uvodni referat je podal Frank Zaitz. Govoril je o razvoju Sansa od njegove ustanovitve decembra 1942 pa do sedaj, o neuspelih kompromisih in o borbi med pristaši osvobodilne fronte in njenimi nasprotniki, v kateri je večina Sansove eksekutive, podpirajoča partizane, ne samo zmagala, ampak ob enem dokazala, da je vestno in smoteno vršila nalogo, ki ji je bila v smislu sprejetih resolucij odkazana na vseslovenskem kongresu omenjenega leta v Clevelandu.

Razprave so se udeležili Fr. Alesh, Louis Zorko, Fred A. Vidler, Milan Medvedšek, Katka Zupancič, Filip Godina in Joško Oven, ki je predsedoval. Sestanika se je udeležilo nad 30 oseb.

VABILO NA SEJO

Detroit, Mich. — Seja podružnice št. 1 SANSa in postojanke št. 34 JPO-SS bo v soboto 9. septembra ob 7:30 zvečer v Slovenskem narodnem domu na 17153 John R.

Poročalo se bo o poteku in zaključkih prve konvencije Slovenskega ameriškega narodnega sveta, kar bo gotovo vsakega zavednega Slovenca in Slovenko zanimalo. Vabi se vse društvene zastopnike in posameznike.

Lia Menton, tajnica.

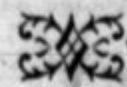
V slučaju, da je vaš naslov ali ime na Proletarcu napačen, ali če se je primerila kaka druga pomba, sporočite nam. To lahko storite na dopisnici.

PIKNIK

KLUBA ŠT. 1 JSZ

V NEDELJO 17. SEPTEMBRA

pri KEGLU V WILLOW SPRINGSU.

Fina postrežba — Nagrade — Balincanje — Igre

Igral bo GRADIŠKOV-EMERZOV orkester

Prebitek v korist Proletarca

Vstopnina prosta.

Vabljeni vsi.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNILSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

SANSova konvencija se prične v soboto

Prva redna konvencija SANSa, sestojeca iz pravilno izvoljenih delegatov in glavnih odbornikov, se prične v soboto, 2. septembra 1944 ob 9. zjutraj v Slovenskem narodnem domu, 64. ceta in St. Clair Ave., Cleveland, O. Danes pričemo seznam izvoljenih, do 24. avgusta prijavljenih delegatov in namestnikov ter imena glavnih odbornikov, ki imajo pravico zastopstva na konvenciji. Izvoljeni, a ne prijavljeni delegati, naj prinesejo seboj dokaz izvolitve.

Na konvenciji nima delegatske pravice nobena druga oseba kot delegati ali njihovi namestniki in glavni odborniki SANSa, izjemši, če konvencija sama podeli pravomočno pravico kakoli osebi.

Cim je bila sklicana konvencija in so se razpisale volitve delegatov, je bilo naglašeno, da bodo konvencijo tvorili oni zastopniki in zastopnice SANSovih podružnic in prispevaločih organizacij, ki so pomagale zgraditi SANS. To bo izključno SANSova konvencija, vsled tega na njej ne bodo odločevali zunajniki, ki ne zastopajo SANSovega članstva in podpornikov.

Podružnice so izvolile sledeče delegate in namestnike:

Podruž.	stev.—Mesto in država:	Delegat:	Namestnik:
1	Detroit, Mich.	Frank Hrešak Jože Menton Lila Menton Mary Knez Mary Arnes John Turk Frank Oblak	Charles Gaber Katherine Junko Anton Jurca Mary Rant Ludvik Kats Frank Teropisic Geo. Witkovich
2	Chicago, Ill.	Michael Bahor Mary Vidmar Frank Gosar Louis Champa Frank Tomsich Jr.	Anna Klun Louis Stefanic Frank Golob John Mehle John Gerdin
3	Pittsburgh, Pa.	Frank Mash Frank Gregorin	Frank Gregorka
4	Johnstown, Pa.	X (1)	X
5	Rock Springs, Wyo.	X (1)	X
6	Ely, Minn.	X (1)	X
7	Little Falls, N. Y.	X (1)	X
8	West Newton, Pa.	X (1)	X
9	Willock, Pa.	X (1)	X
10	Canton, Ohio	X (1)	X
11	Ambridge, Pa.	X (1)	X
12	W. Aliquippa, Pa.	X (1)	X
13	Niles, Ohio	X (1)	X
14	Springfield, Ill.	X (1)	X
15	Aurora, Minn.	X (1)	X
16	Uniontown, Pa.	X (1)	X
17	Sheboygan, Wis.	X (1)	X
18	San Francisco, Calif.	X (1)	X
19	West Park, Ohio	X (1)	X
20	Midway, Pa.	X (1)	X
21	St. Louis, Mo.	X (1)	X
22	Virdein, Ill.	X (1)	X
23	Chicago, Ill.	X (1)	X
24	Salem, Ohio	X (1)	X
25	Conemaugh, Pa.	X (1)	X
26	Fredericktown, Pa.	X (1)	X
27	Sharon, Pa.	X (1)	X
28	Pueblo, Colo.	X (1)	X
29	Cleveland, Ohio	X (1)	X
30	Bridgeport, Ohio	X (1)	X
31	Presto, Pa.	X (1)	X
32	Waukegan, Ill.	X (1)	X
33	Joliet, Ill.	X (1)	X
34	Acmetonia, Pa.	X (1)	X
35	Cleveland, Ohio	X (1)	X
36	Kemmerer, Wyo.	X (1)	X
37	Fontana, Calif.	X (1)	X
38	Pueblo, Colo.	X (1)	X
39	Traunk, Mich.	X (1)	X
40	Sheboygan, Wis.	X (1)	X
41	Brooklyn, N. Y.	X (1)	X
42	Pueblo, Colo.	X (1)	X
43	Cleveland, Ohio	X (1)	X
44	La Salle, Ill.	X (1)	X
45	Denver, Colo.	X (1)	X
46	Barberton, Ohio	X (1)	X
47	Chicago, Ill.	X (1)	X
48	Johnstown, Pa.	X (1)	X
49	So. Chicago, Ill.	X (1)	X
50	Strabane, Pa.	X (1)	X
51	Milwaukee, Wis.	X (1)	X
52	Center, Pa.	X (1)	X
53	Brooklyn, N. Y.	X (1)	X
54	Chicago, Ill.	X (1)	X
55	Indianapolis, Ind.	X (1)	X
56	Crivitz, Wis.	X (1)	X
57	Brooklyn, N. Y.	X (1)	X
58	Eveleth, Minn.	X (1)	X
59	Worcester, N. Y.	X (1)	X
60	Library, Pa.	X (1)	X
61	Los Angeles, Calif.	X (1)	X
62	New York, N. Y.	X (1)	X
63	Hermine, Pa.	X (1)	X
64	Sheboygan, Wis.	X (1)	X
65	Pueblo, Colo.	X (1)	X
66	Bridgeville, Pa.	X (1)	X
67	Girard, Ohio	X (1)	X
68	White Valley, Pa.	X (1)	X
69	Sheboygan, Wis.	X (1)	X
70	Walsenburg, Colo.	X (1)	X
71	Brooklyn, N. Y.	X (1)	X
72	Brooklyn, N. Y.	X (1)	X
73	Kirkland Lake, Ont.	X (1)	X
74	Chishelm, Minn.	X (1)	X
75	St. Michael, Pa.	X (1)	X
76	Hostetter, Pa.	X (1)	X
77	Auburn, Ill.	X (1)	X
78	Newark, N. J.	X (1)	X
79	Export, Pa.	X (1)	X
80	Wilkes Barre, Pa.	X (1)	X
81	Greensburg, Pa.	X (1)	X
82	Forest City, Pa.	X (1)	X
83	Prispevalajoce organizacije:		
84	JFO-SS 26 Indianapolis	Valentin Stroj	Louise Jug
85	JFO-SS 32 So. Chicago, Ill.	Frank Konic	Mary Kubei
86	JFO-SS 33 Braddock, Pa.	Anton Rednak	Matt Junko
87	JFO-SS 39 Coverdale, Pa.	Frank Bait	Paul Rolich
88	E. S. F. SNPJ Lodges W. Pa.	Frances Dermota	Mrs. John Snetic
89	Združ. druš. Bessemer, W. Pa.	John Snetic	Charles Pogorelec
90	Poverjenistvo J. R. Z.	Cecilia Subelj	Frances Gornhe
91	Progresivne Slovenke	George Witkovich	Frank Oblak
92	Slov. Dom, Pittsburgh, Pa.	Joseph Ponikvar	Frank M. Suris
93	Slov. Dobrodela Zveza		
94	Slovenska Narodna Pod-		
95	porna Jednota	F. A. Vider	Mike Verhovnik
96	Zapadna Slovenska Zveza	Johanna V. Mervar	
97	Slovenska ženska Zveza	Albina Novak	
98	Westmoreland Co. SNPJ	F. Mary Fradel	Alex Skerly
99	SNPJ Fed. za zap. Penno	John Kvartich	Anton Cipicic

Podruž.	stev.—Mesto in država:	Delegat:	Namestnik:
Združena jugoslovanska		Jennie Padar	X
družba v New Yorku		Matt Anzele	X
Ameriška bratska zveza			
Samostojne dr. "Sokol"			
W. Aliquippa, Pa.	X (1)	X	X
Združeni odbor jugoslov-			
anskih Američanov,		Frank Ermenc	X
Milwaukee, Wis.			
Slovenski Narodni Dom,	X (1)	X	X
St. Clair Ave.			
Slovenski De'vski Dom,	X (1)	X	X
Collinwood			

(X pomeni, da upravni urad SANSa do 24. avgusta ni prejel obvestila o izvolitvi delegata. Stevilka v oklepaju znači število delegatov, do katerih je podružnica ali organizacija upravičena.)

Poleg delegatov ali namestnikov imajo na konvencijo pravico zastopstva tudi vsi SANSovi glavni odborniki in sicer:

Člani eksekutive: Predsednik Etlbin Kristan, I. podpredsednik Marie Prislend, II. podpredsednik Janko N. Rogelj, izvršni tajnik in zapisnikar Mirko G. Kuhel, blagajnik Vincent Cankar, odborniki Leo Jurjovec, dr. F. J. Kern, John E. Lokar in Frank Zaitz ter odbornica Katka Zupančič.

Člani širšega odbora: Frank Alesh, Chicago, Ill., Ursula Ambrožič, Eveleth, Minn., dr. F. J. Arch, Pittsburgh, Pa., Mary G. Balint, Enumclaw, Wash., Charles Benevol, Cleveland, O., Geo. J. Brince, Eveleth, Minn., rev. Matija Butala, Joliet, Ill., Jos. F. Durn, Cleveland, O., Josephine Erjavec, Joliet, Ill., John Ermenc, Milwaukee, Wis., John Germ, Pueblo, Colo., John Gornik, Cleveland, O., Mary Jurca, Detroit, Mich., rev. Matija Kebe, Pittsburgh, Pa., Katherine Krainz, Detroit, Mich., Anna P. Krasna, New York, N. Y., Frank J. Lokar, Pittsburgh, Pa., Anton Meljač, Cleveland, O., Johanna Mervar, Cleveland, O., Frank Okoren, Denver, Colo., Matt Petrovich, Cleveland, O., Frank Puncer, Milwaukee, Wis., Rose Radovich, Pueblo, Colo., Mary E. Polutnik, Lorain, O., Joseph Ponikvar, Cleveland, O., Mary Predovich, Butte, Mont., Anton Shular, Arma, Kans., John Terčelj, Strabane, Pa., Andrew Vidrič, Johnstown, Pa., rev. Vital Vodušek, San Francisco, Calif., Frank Wedic, Joliet, Ill., Josephine Zakrajšek, Cleveland, O., Agnes Zalokar, Cleveland, O., Anton Zbanič, Ely, Minn., Joseph Zore, Waukegan, Ill., Ivan Zorman, Cleveland, O., Louis Zleznikar, Joliet, Ill., John Kumše, Lorain, O., Helena Kušar, Berwyn, Ill., in Ema Planinšek, Joliet, Ill.

Vsi izvoljeni delegati, ki se bodo udeležili konvencije, ali njihovi namestniki, kakor tudi vsi SANSovi odborniki, se naj registrirajo pri poverilnem odboru v Slovenskem narodnem domu med 8. in 9. uro zjutraj. Delegati naj izročijo tudi svoje poverilnice.

Mirko G. Kuhel, izvršni tajnik.

IZ KANSASA

Kot pravijo, da ima vsak pes svoj dan, tako je tudi naš, v vseh ozirih suhi Kansas dočaka svoj dan, oziroma prijetno zeleno poletje. Vsako poletje smo jamrali nad suho, požgano prerijsko, ko je bila ploha dežja v mesecih juliju in avgustu že pravo čudo. Letos je pa izjema. Sicer nimamo nič preveč dežja temveč le za večjo potrebo, toda že to je nekaj posebnega. Vremenski urad pravi, da že 20 let nismo imeli toliko močnega jama. Se pa tudi pozna. Farmarji so komaj spravili letošnji pridelek pšenice in zdaj pa še koruza obeta bogat pridelek. Tudi pašniki so lepo zeleni, kjer se pase dobro rejena živina.

Tako bi človek sodil, da je naš farmer letos najzadovoljnejše bitje pod soncem; pa ni tako. Jamra nad nizko ceno žitvine in drugih farmarskih pridelkov, da se bogu smili. Menda vse preveč posluša tisto hvalisanje delavcev, ki se bahajo, da zaslužijo po 15 do 20 dolarjev na dan. Ampak tudi tisto ni vse zlato, kar je zasluženega. Na drugi strani se pa delavci pritožujejo nad visokimi cenami, češ, da visoke plače pri tej draginji ne štejejo nič več kot nižje plače v normalnih casih.

Da tudi letos ni brez vseh uim, je resnica. Prijatelj farmer mi je potožil, da je imel 50 akrov krasne pšenice, ki je obetala 20 bušljev na akro. Pa se je med dežjem usulo izpod neba ledeno zrnje na pol zrelo pšenico in bogato obetajoč pridelek je bil v nekaj minutah zbit v zemljo. Namesto po 50 bušljev na akro, je dobil le po dva bušlja.

Imel sem par ur časa za "potepanje" po Chicagu, pa sem stopil v Grant Park. Začutil sem se nad sušo, katero nisem bil vajen videti tamkaj. Rumeno listje odpada z dreves kot v jeseni, trava in grmičevje pa na pol suho. Saj v taki vročini in suši tudi umetno zalivanje zelo malo pomaga. Torej pri nas, kjer je suša "doma", je letos vse lepo zeleno, tamkaj ob mičiganskem jezeru pa suho in požgano. Svet se je torej le enkrat obrnil. Sicer pa, če dežuje po mičiganskem jezeru, je le potratna moč, ki bi drugje veliko več zalegla in koristila.

Tudi naši "vrtovi zmage" so letos doprinesli svoj del za zmago nad pomankanjem. Gospodinjje ponujajo čez ograjo dolge in debele kumare druga druga, da se jih že vsakdo brani. "Ko smo za silo, naravnim in umetnim potom, s tem da sem jih nekaj zmetel za plot, uničil domač pridelek kumar in sem se odahnil, da je teh božjih dobrot vendarle enkrat zmanjkalo, jih

Jugoslovani v Londonu na delu za OF

V Angliji, oziroma v Londonu, ima osvobodilna fronta Jugoslavi je veliko pristave. Razen onih, ki so za okorelo čaršijo, in pa nekaterih klerikalnih Slovencev, ki se sanjajo o povratku v stare razmere, so se vsi drugi Jugoslovani organizirali za boj v prid osvobodilne fronte.

Eden glavnih izmed Slovencev je profesor Boris Furlan, ki je v Londonu odkar je odšel iz New Yorka. Nekaj pa jih je prišlo tja šele letos.

To je slika Titove misije, ki je prišla pred tedni v London po uradnih opravkih. Oficirja v sredi sta major Dofe Vogelnic, Slovenec iz Ljubljane, in general-major Vladimir Velebit, Srb iz Zagreba.

Civilisti na sliki so dr. Boris Furlan, Rudolf Bičanič in Mika Petrovič, člani prezidija Združenega odbora v Londonu.

Druga slika spet poslednji trije: Mika Petrovič, tajnik, dr. Boris Furlan, predsednik, in Rudolf Bičanič, podpredsednik.

ševalce. Namreč, ako se delavci boje takih rogačev, kakršnih ni nikjer razen na slikah in v pravljicah. A pozabljajo pa na tiste, ki jim delajo pekel "v tej solzni dolini".

Da, "odrešenik pride," ampak ne tak, kakor ga slikajo raketskiri pridigarji in drugi, ki zavajajo mase z verstvom in ob enem kolektajo sebi v korist, da se "izveličajo" že na tem svetu, za denar, ki ga vlečejo iz ljudskih žepov z obljubami, kako jim bodo preskrbeli večni raj na onem svetu. — Anton Zugel.

S PRIVRŽENCI VATIKANA BI SANS SVOJE NALOGE NE MOGEL NADALJEVATI

Detroit, Mich. — Na slovenskem narodnem kongresu 5.-6. decembra 1942 v Clevelandu so imeli mnogi napredni rojaki in rojakinje za sabo dolgoletno izkustvo, da se svobodna misel in vatičanska pravila ne da spojiti v eno. Vendar so upali, da bo sedaj, ko je slovenski narod v najstrašnejši krizi v svoji zgodovini in se nečloveško bori za svoj obstanek, možno skupno delovati tudi s privrženci Vatikana. Pristalo se je na vse vrste kompromisov samo, da se koga ne užali. Izvolili smo najzagri-

zenejšega nasprotnika svobodne misli in duševnega napredka ameriških Slovencev na najodgovornejše SANSovo mesto. Znal je spretno prikazati zboru vse ono strahovito divjastvo, ki ga je počenjal nemško vojaštvo nad našim nesrečnim ljudstvom. Lahe je hvalil. (Menda zato, ker so dobri katoličani mučili in ubijali le navdane zemljane, duhovnikov in nun pa niso nadlegovali.) Takoj po izvolitvi se je pokazal, da se ni nič izpremenilo. Ostal je stari privrženec nasilnega klerikalnega režima v Sloveniji. Delal je na to, da SANS postane ameriška agencija tega režima. Udeleževal se je sestankov čestitih kolegov Baragove družbe, kjer se je sklepalo, kako diskreditirati najvplivnejša člana SANSa L. Adamiča in E. Kristana med Slovenci in v ameriški javnosti. Niso pa računali, da jim bo SANSov pomožni tajnik Mirko Kuhel zrastle čez glavo.

V Detroitu smo takoj po kongresu pričeli z načrti, kako bomo lepo združeni delovali v pomoč in rešitev svojega naroda v stari domovini. Na ustanovni seji naše podružnice SANSa smo izvolili katoliškega moža za predsednika. Zaključili smo, da bomo imeli seje v vseh slovenskih dvoranah, tudi v cerkveni, da bo vsakemu dana prilika udeležbe in ne bo nobenih izgovorov. Vabljeni so bila vsa slovenska društva in posamezniki v Detroitu in okolici, pisмено in potom vsega našega novinstva. Katoliška in cerkvena društva se niso odzvala. Predsednik, tajnica in eden od nadzornikov naše podružnice so se osebno trudili pridobiti cerkvene pristave za sodelovanje. Z živo besedo so slikali vse ono neznosno gorje in strahoto, ki vlada v Sloveniji. Odziva ni bilo, le štiri častne izjeme, ki so skupno prispevale \$12, drugi so ostali zakrknjeni. Naš predsednik je pri svojem društvu KSKJ izposloval, da je izvolilo zastopnika in da bo prispevalo \$2 mesečno SANSu. Na drugi seji so zaključek podrl in predsednika nazvali komunistom, ker je imel srce za svoj narod, in dela ter žrtvuje kar more, ker je poleg katolika Slovenec, ki je kot Primorec sam okusil laško fašistično civilizacijo.

Detroitška slovenska naselbina se je pričela ob času kot avtomobilska industrija, nekako pred 40 leti. Naši ljudje so prihajali iz drugih naselbin, po večini rokodelci, ki so se hoteli iznebiti premogarskih in težavskih del, kamor so jih naši šifkartaši poslali. Svežih naseljenecv iz stare domovine s početka ni bilo. Nekateri so se udeleževali pri ustanovitvi društva 121 SNPJ, drugi pa v socialističnem gibanju, ki je bilo takrat v Detroitu precej razvito. Izven malih debat o politiki smo bili složni in prijateljski med seboj. Seje so se pričeli med prvo svetovno vojno naseljevati Calumetčani, se je marsikaj spremenilo. Na žalost oni večinoma niso pokazali narodne zavednosti. Lepa stara harmonija je izginila iz naše naselbine.

Društvo 144 ABZ (preje JKJ) se na opetovana vabila ni odzvalo in ni prispevalo niti enega dolarja SANSu. Uradniki in člani tega društva so večinoma

bivši Calumetčani. Ne razumejo ali nočejo razumeti, da je treba pomagati svojim bratom in sestram, ki so vedno v objemu smrti, iz suženjstva.

Le društvu 121 in 518 SNPJ, oba slovenska doma in ženska odseka, klub 114 JSZ, zbor Svoboda, člani in simpatičarji soc. kluba, ter posamezniki (ne vsi), ki so naročniki našega naprednega novinstva, so aktivni in podpirajo gmotno SANSa in pomožno akcijo.

Iz mesečnih poročil SANSa se opazi, da iz starih slovenskih naselbin, kjer so velike cerkve, pride najmanj ali nič prispevkov, a veliko Goebelsove propagande proti komunizmu. Osvobodilno vojsko in partizane v stari domovini se prikazuje kot roparske morilce in sovražnike svete vatičanske vere.

Ne bo drugače, SANS se bo moral iznebiti iluzije o skupnem delovanju s privrženci Vatikana in se osloniti na ljudi, ki verujejo, da bo mogočni slovenski val porušil vse zastarele, zgradil nov svet, nove ljudi z vero v napredek in lepšo bodočnost vseh ljudi, ne samo posameznikov. — Jože Menton.

OD VSESLOVENSKEGA DO I. SANŠOVEGA ZBORA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

govni. Na nasprotni strani so bili prav tako budni.

Boj je bil zares in trajal je dolgo.

Medtem so tam zmagovali partizani in tukaj pa tisti, ki so vzeli SANS za resno stvar.

Ljudje, ki so ruvarili pod zavajalno znamko ZSZ so vojno izgubili. Tam so jo izgubili njihovi somišljeniki. Angleška in ameriška vlada sta se skupno s sovjetsko odločile za osvobodilno fronto pod vodstvom Tita.

Večina SANSovega odbora — oziroma sedaj je ves večina, ker drugi niso več zraven — ima zavest, da je delovala pravilno in edino koristno za svobodo naroda.

SANS je v svoji kratki dobi moral po vijugastih potih, toda tisti, ki so bili iskreno zanj, so imeli jasen pogled v jasen cilj. V največje zadoščenje jim je, da ko so mnogi omahovali, so oni vedeli, da se bore pod geslom, ki pravi, "Smrt fašizmu! Svoboda narodu!"

BEG SATELITOV IZ NACIJSKE LADJE, KI SE POTAPLJA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Slovaški kvizling se trese

Kakor v Budapešti, tako so v skrbih tudi v Bratislavi. O Rumuniji pravijo, da je že lansko jesen ponudila zavezniškom mir, pod pogojem, da jo zasedejo angleške in ameriške čete in da rdeče armade ne bi pustile v Rumunijo. Washington in London te zahteve nista mogla odobriti in sporočila, da če Rumunija želi mir, naj se poda v pomoč z Moskvo.

Kakor Rumunija, tako je neuradno tudi Slovaška ponudila mir, pogojno, da se ji jamči neodvisnost in da jo zasede ameriška armada.

Tudi Madžarska bi rada, da se v njo ne naselijo sovjetske pač pa ameriške divizije. Ker se tem Hitlerjevim satelitom ni moglo ugoditi, so v Sofiji, v Bukarešti, v Helsinkih, Budapešti in v Bratislavi vztrajali v vojni, oziroma eni še vztrajajo.

V Rumuniji so se umaknili, Sofija skuša isto, Finska se pogaja, a slovaški kvizling pa bo moral čakati konca, ki ga bo vrgel v pogubo. Zanj, kot za ostale kvizlinge, ni drugega izhoda.

Ameriške izgube v Italiji

Od prvega dne ameriške invazije v Italijo pa do 12. junija so znašale ameriške izgube v Italiji 73.166 mož, kot je poročal 20. julija izvršni tajnik vojnega departamenta Patterson.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Komur je za ohranitev Proletarca, se bo odzval klicu za prispevanje v sklad

dvestoterih

V tiskarni so nam tisk znatno podražili, poština je višja, in cene papirja in pisarniških potrebščin naraščajo, dočim je naročnina na Proletarca ista kakor je bila.

V nadomestitev teh višjih izdatkov in za kritje rednega primanjkljaja je bil na predlog Joškota Oyna ustanovljen poseben SKLAD DVESTOTERIH PROLETARCU V PODPORO.

Vsak izmed njih se obveže prispevati najmanj

\$5 v ta namen.

Ako se že niste, odzovite se tudi vi za pristop med DVESTOTERE.

The Sanctity of Profits

When our boys and girls come back from the hell that is in Europe and the South Pacific and China, it is to be sincerely hoped their human nature will return to normal.

For many months, since America entered the war, in fact, the hope had been nourished in this country that the meanest type of selfishness—war profiteering—would disappear or be suppressed by law and public opinion, or both.

As the third anniversary of our entry in the war approaches, the hope of profitless war goods manufacture has vanished into thin air. Greed for the almighty dollar on the part of those participating in our war material manufacture has supplanted the graciousness of helping rid the world of Hitler and Tojo and Mussolini.

It takes more than back slapping and huge advertisements in the daily press and in magazines, all paid for by the United States government as a part of "cost plus" manufacturing agreements, to take the curse off this type of pernicious profiteering at the expense of the blood of our American service men and service women.

The miracle of war production, worked out mainly by the 13,000,000 men and women who are proud of their organized labor affiliations, has somewhat eclipsed the true story of profits and profiteering. But it is the fervent prayer of the honest American, and they are in the great majority, that our returning veterans will remember these profiteers and mete out to them their just dues for the purchase of their fortunes with the blood of GI Joes and GI Janes. — The Progressive Miner.

Congress Should Turn On The Light

After discussion which dragged along for weeks—most of the important talk being behind closed doors—the International Monetary Conference at Bretton Woods, N. H., has adjourned after formulating plans for a World Bank and a global Stabilization Fund. Uncle Sam is involved to the tune of six or seven billion in gold.

Lord Keynes dominated the gathering. He's undoubtedly an able gentleman. He has always been on the side of the ruling classes in England. They put him in the House of Lords so as to add to his prestige and make him more influential. For some reason, which is difficult to explain, many Americans are more impressed by a statement made by Lord So-and-So than they are by something Mr. So-and-So may say.

It is not unreasonable to suggest that Lord Keynes has worked out plans which will aid the classes he represents. Unfortunately, what benefits those classes may not benefit American and British workers.

At the moment we are not prepared to enter into a detailed discussion of the work accomplished at Bretton Woods. The official documents are long and dreadfully complicated. This much may be said now, however:

Congress will make a mistake if it swallows the World Bank and the Stabilization Fund without the most careful study. Hearings should be arranged so that all sides may be heard, and, of course, they should be in the open. The plans formulated at Bretton Woods will affect every American for good or for ill. Therefore, before they are adopted, every American should have a chance to learn something about them.—Labor.

The "Conversion Problem"

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

Like all other people, Socialists have been thinking and talking about what is commonly called the "conversion problem." It's admitted by everybody that the closing of war industries and the return of approximately 10 millions of young men who are now in the armed forces, all of whom will be looking for jobs, will be the basis of this problem. What means can be devised for "taking care" of so great an influx in human beings who are able, ready and willing to work?

Study the question which is bothering our "best minds" and you will crash head-on into the weak point of this private-profit system that both old parties are determined to preserve for as long as they can.

Viewed by itself the addition of a vast army of workers to a nation as spacious and as richly endowed with raw materials as America unquestionably is should not create a problem. On the contrary, the return of the national economy to a peace basis, the end of the waste of war, the releasing of many millions of people from the useless and destructive activities in which they are now engaged should solve many problems. Especially it should solve the problem of how to provide everybody with a secure life with more comforts and more leisure than the people of any age or country have ever known.

Reconversion from War to peace presents a troublesome problem only because the people who are mapping the post-war program aren't really concerned with benefitting the American people as such.

What does concern them primarily is that the reconversion shall be accomplished in such a manner that the few people who own the natural resources and industries of America shall be enabled to continue to own them—and to manage them under such rules as will enable owners to rule and exploit the many who do the nation's useful work.

If human welfare were the only end sought by our national policy-makers, it would be easy to go from the relative scarcity of war to the absolute abundance of peace.

If America had a Socialist economy of production-for-use instead of for private profit it would be logical to tell everybody to go to work and produce everything that they needed. It likewise would be logical to eliminate the many useless jobs that are necessary, to a

privately controlled competitive economy and to reduce working hours and increase leisure for everybody without sacrificing living standards when men and machines had produced surpluses.

And with human welfare as the end sought, it would be the most natural thing in the world to extend democracy to our industrial processes so that all of us would have at least as much to say about the running of corporate business as we now have to say about the running of our political government.

But the purpose of reconversion, so far as our capitalistic profit-takers and their Democratic and Republican lackeys are concerned, is to produce wealth, not for use, but for sale.

And there's the problem.

Every ruling, every adjustment, every governmental edict that comes to America must be shaped to fit the unalterable determination of the owners to preserve their profit-taking privileges.

The doors of industries will have to remain closed until they can be opened without injuring the private-profit system. Dismissed war workers and returned soldiers will have to rot in idleness, as they did in the decade beginning in 1929. Workers will have to trade liberty for bread, men and machines alike will have to wait until the reconversion problem is solved from the capitalist angle.

The problem of how to make a profit by permitting American workers to use the nation they worked to build and fought to save.

Can the problem of reconversion be solved by an owning, exploiting class?

Yes, it is possible. Workers can be used for the profit of a super class—

By imposing the control of a super state upon industry and humanity. If the sale-and-profit economy is to be extended far beyond the end of the war that is the way that is the way the problem of reconversion must be solved.

"Free" enterprise can't do it. Only an American brand of fascism can.

There is no escaping the choice. We are either going to scrap the private-profit economy or surrender our liberty as we change from the ways of war to the ways of peace.

How the War Benefits the "Idle Rich" IN THE WIND

Tax Lawyer Estimates Average Increase in Value of Their Securities Is More Than Twice Their Total Taxes

Here is an unusual letter—so unusual that we have given it first place in our editorial column:

"To the Editor of LABOR: I have been reading LABOR for almost 10 years. It has given me more worth-while information than all the others newspapers and magazines that reach my desk.

"I am what some people irreverently call a 'tax lawyer'; that is, I advise my clients how they may reduce the amount they pay Uncle Sam from time to time. It's not an inspiring business, but perfectly legal and, therefore, legitimate. I am not writing this letter to defend my calling, but to throw a little light on the problem of 'Who is profiting from war and who is paying for it?'

"We are told every day that the rich have made great sacrifices in the way of taxation; that no one is getting rich out of the war and that the poor man should not complain if his taxes are drastically increased.

"Well, the other day I was asked to look over the investments of one of my clients. He has approximately \$500,000 invested in stocks and bonds, about 40 per cent in government bonds and the remainder spread over about 60 utility, industrial, insurance and other securities. His income from these investments is a handsome one. In addition, he has a salary from his business, although it does not take much of his time.

"Now, this gentleman pays a very large sum each year to the Public Treasury in the form of income tax, and he doesn't like it a little bit. But, as the result of prosperity which has come to this country because of the war, his investments have increased in value.

"As a consequence, since Pearl Harbor, his increase in principal has been twice the amount he has paid to Uncle Sam in taxes during that period—and a little more.

"Obviously this war hasn't cost my client a penny. On the contrary, it has added to his wealth.

"Now the workers, organized and unorganized, and the other low income groups, have been taxed as they have never been taxed before.

"But they have no investments, except their war bonds and, therefore, they are getting no increase in principal out of this war.

"My client does not present an exceptional case. All the 'idle rich'—that is, those who depend on income from investments—have had the same experience. The rich have grown richer; the poor have grown poorer, despite all the fine promises made by those in high places.

In other words, the ordinary American is the "goat" in taxation, as well as in some other phases of our economic setup. LABOR has been endeavoring for a long time to clarify this complicated matter of Federal taxation. We thank our friend for his contribution.—LABOR.

JUGOSLAVIA'S BIG PART IN THE FINAL BLOW TO THE NAZIS

The meeting of Prime Minister Churchill, Marshal Tito, and Premier Subasic in Italy had a direct bearing on coming military developments in the Balkans. In Churchill's mind Tito's National Liberation Army is clearly the bridge between the Western Allies and Russia. Although Allied successes in France and Poland have diminished the importance of the Balkan front, it is still an essential part of the loop which is closing around Hitler. An Allied landing somewhere in northern or central Dalmatia may be expected at any moment. Its aim will be to cut off from Germany the dispersed German divisions in the Balkans and to separate them from the forces of the satellite nations. Turkey's new position and the imminent withdrawal of Bulgaria from the war will ease the path for the Allied armies and the Yugoslav Partisans. Tito's recent understandings with leftist and agrarian elements in Bulgaria, Greece, and Albania make him the logical center of Balkan resistance. They will facilitate Russia's descent through Rumania and Bulgaria and insure active support for Allied landings in the Adriatic aimed at the Austrian frontiers. The main blow against the Nazis will probably be concentrated in the sector between Trieste, Ljubljana, and Zagreb. Hungary, sandwiched between the Russians and Tito, can offer only weak and inefficient resistance. The Salonika front, which had such enormous importance during the last war, will not be reestablished this time. The conflict will be centered farther to the north because if Russia's advance into the Carpathians and the control by the Partisan forces of northern Yugoslavia. The Yugoslav Partisans, united with the Partisans in northern Italy and with the forces of the Maquis in southern France, from a real chain of peoples' armies holding open the door through which the Allied forces will drive to deliver the final blow to the Nazis.—The Nation.

IT'S A GREAT SYSTEM

"In case Dewey keeps his pledge to finish out his term as governor of New York, will F. D. R. finish out the century in the White House.

A young army captain who was sent to Alaska in mid-winter asked on his arrival there: "How cold does it really get?"

"When your shaving lotion freezes, then it's 30 below," he was told. "When the antiseptic solution freezes, it's 50 below. When Scotch freezes it's 65 below. And when the anti-freeze mixture for trucks and bulldozers freezes, then you'll know it's 70 below."

"At what point does gasoline freeze?" demanded the captain.

"At 91," he was informed. "But don't worry about that. Because you freeze at 71."

Liquor dealers are wondering if—instead of the customary The End sign—the new 20th Century-Fox picture "Wilson" will close with That's All.

With the Red Army getting closer and closer to Berlin, Adolf Hitler will probably begin issuing Dis-Orders of the Day.

Maybe the enemy could understand the handwriting on the wall better if they learned how to read English and Russian.

QUITE SO

The man in the moon isn't half so interesting as the lady in the sun.

LABOR ON "FREE ENTERPRISE"

Philip Murray declared: "... Labor will not tolerate an economy of scarcity in the name of 'free enterprise.' If capitalists fail to deliver the goods, others must be given a chance to do so. The goal must be full employment, full production and full consumption, on a rising standard of living..."

The Hat Worker editorializes: "Who is it that speaks for 'free enterprise' and makes such pious protestations in its behalf? Who but the very people who have always sought to stifle free enterprise! The monopolies which throttle competition, the trusts which forced countless free enterprises to the wall, are those which pretend to act as saviors of free enterprise. They who brought ruin and desolation in our economic life promise prosperity..."

"Free enterprise" is the latest smokescreen of big business... vultures of society who want to go back to the 'good old days' of the sweatshop," comments the Knoxville Labor News. "Free enterprise" is a dead battletory."

UE News of the CIO Electrical Workers Local 601 publishes a pledge by the Westinghouse management not to take advantage of their employees' no-strike pledge, and to settle all grievances without subterfuge or evasion... Harry Bridges proclaimed: "We reject any hostility of labor to capital as such."—From The New Leader.

From THE NATION

Jaques Barthaut, news commentator on the Nazi-controlled Paris radio, in a recent broadcast had this to say about Spain: "The Jew Alvarez del Vayo is in Algiers assembling troops for resumption of the revolution in the Iberian peninsula... Revolutionary preparations are being completed in territory controlled by the Anglo-Saxons with the consent of Washington and London. While in Madrid they reiterate assurances guaranteeing Spain against the return of armed Bolshevism, Roosevelt and Churchill assist the plots of Bogomolov and Del Vayo. It is now felt in Madrid that the only safeguard for Spain is the collapse of Bolshevism and the Allies. The Falangists are ready."

We learn that two large companies doing war work are encouraging their sales and promotion staffs, who have little to do these days, to engage in a "spontaneous" campaign, urging the more conservative employees to register and vote.

Reginald E. Gillmore, president of Sperry Gyroscope, reports that his company's experience with Negro workers in skilled jobs has been excellent. A considerable number of them are leaders. All of them get along well with white workers. And Negro workers in general, says Mr. Gillmore, "are neither so prone to absenteeism as other workers nor do they change or lose their jobs quite so frequently."

An eight page reprint from Comic Cavalcade is being distributed by the National Maritime Union, CIO. It is entitled "Heroes in Dungearees," and pictures the role of merchant seamen in delivering the goods to the fighting fronts. It presents arguments, on the comic-book level, in favor of unionism and against racial and religious discrimination.

Walter F. Crowder, chief of the distribution division of the Bureau of Foreign and Domestic Commerce, writing in Printer's Ink, says distribution costs "should go even higher and thus broaden market facilities, which would mean more production and more jobs."

A recent "March of Time" film presented an unsavory defense of Ireland's neutrality. We now have at hand some advance publicity for a forthcoming film by the same outfit, attacking the British Empire.

Festung Europa: Mrs. Vidkun Quisling is in a hospital. Melancholia. Her doctor has a police escort.

MEMBERS OF CONGRESS LEARN SEAMAN'S JOB THE HARD WAY

Two members of Congress now know more about the grueling work performed by seamen and the risk they run in taking wartime cargoes to Europe than they could learn by reading all the books in the library.

They are Congressman Gordon Canfield (Rep., N. J.) and Congressman Hugh D. Scott (Rep., Pa.), members of the House Merchant Marine Committee. To obtain information for the committee they signed on, under assumed names, as members of the crew of a tanker and worked their way to London as utility hands. Their identity was unknown to the members of the crew until they reached port.

"We worked like hell," Canfield told London newspaper men. "We got up each day before 6 and make up 20 bunks; then swabbed the galleys and rooms with sloop buckets, cleaned privies and polished brass until evening."

"They worked the pants off us," Scott testified. "It was no junket. We got seaman's pay and will donate the money to seamen's funds."

The sailors disclosed that the tanker was under Nazi attack part of the way and escaped submarine raiders by clever navigation.

SOLDIERS MARRYING AUSTRALIAN GIRLS

This may be a mechanized war, but Cupid still finds his bow and arrow a most effective weapon. A dispatch from Sydney, Australia, discloses that nearly 10,000 Australian girls have married American soldiers since 1942. Already 1,000 of these war brides and about 200 babies have come to the United States. Recently another large contingent arrived at San Francisco.

The Cause of this War

"This war, with its terrific cost, was fought solely for the benefit of the munition makers and not for the preservation of democracy."

We place quotation marks around the above paragraph because it is a statement by Henry Ford, aged pioneer of the automobile industry and foremost apostle of free enterprise.

Had we said the same thing on our own we'd probably have been condemned and possibly arrested. But we're glad that Ford said it, because we believe that, in a broad and general way, he is right.

We wouldn't point only to the munition makers, however. Wars are natural consequence of the private-profit system. Possibly munition makers may want war to increase their business. On the other hand, we don't believe many profiteers want war.

But want it or not, the rivalries and clashes of interest that are inherent in the private-profit economy caused wars in the past, caused this war and will cause future wars.

The fact is that the capitalist system can't live unless it expands. And the system itself has developed to a point where the economy of one nation can no longer expand without encroaching upon the interests, if not the rights, of another nation.

That's competition. That's the way capitalism functions.

There is one possible way in which the game of labor exploitation might be continued without future wars. And when we say "possible" we are carefully rejecting the more hopeful word, "probable."

The way to exploit workers for private profit and not wind up in war is for all the exploiters of the world to enter into and keep an agreement under which the spheres of activity for each will be designated and respected.

However, to do anything like that and make such a set-up stick, it would be necessary for the exploiters of each nation to first subjugate the workers within their own countries—to deprive them of the right to strike and agitate and vote to change the system.

Capitalism permits of only one alternative to war. It is human slavery on a world-wide basis. Workers who vote to continue such an economy are making a sorry choice.—Reading Labor Advocate.

Planning Or Chaos?

A momentous decision confronts your Congressman in the very near future.

He must decide whether American industry is to be reconverted in a planned and orderly fashion to peacetime production, as and when war contracts end; or whether plants are to be closed down right and left at the whim of their owners without any program for continuing production and employment.

He must decide whether workers and ex-servicemen, as well as business interests, are to be protected by adequate emergency unemployment benefits against such dislocations as are inevitable; or whether only profits are to be guaranteed, without any similar protection for human beings.

He must decide whether we are to start planning now for jobs for all and expanded production after the war; or whether we are to plunge blindly ahead into postwar depression and mass unemployment.

For orderly reconversion, protection of human interests and planning for jobs for all, only one effective measure has been presented to Congress.

It is the Kilgore-Murray bill, rejected in the Senate by a combination of reactionary Republicans and politax Democrats, but still in the running if the House will adopt its counterpart, the Celler bill (HR 5126).

The George bill adopted by the Senate is no more than a feeble attempt to gloss over the bleak prospects of industrial chaos, mass misery and postwar depression, which it does little or nothing to avert.

— The CIO News.

Looking Ahead

By LEN DE CAUX

What happens to a person who can be out of a job without starving to death?

According to opponents of the Kilgore-Murray-Truman bill, he will become a lazy bum.

They express great moral indignation at the idea that a jobless war worker or ex-serviceman, with a wife and three children to support, might get as much as \$25 a week under this bill.

This, they say, would "encourage idleness," remove "incentive," demoralize the workers, etc., etc.

An interesting feature of this line of argument is that if you follow it through, the folks who advance it must be the biggest and laziest bums in the country.

For there isn't a rich coupon-clipper, a millionaire publisher, a high-paid columnist or radio commentator, nor even a \$10,000 Senate opponent of the Kilgore-Murray-Truman bill, who would starve if he quit working. Their investments, savings, etc., guarantee them, without working, far more than this bill provides.

This argument is as old as it is phoney. It has been used against every attempt to provide the slightest measure of security for working people — against higher wages, against unemployment relief, against WPA, against old age pensions, and against all forms of social security.

It is particularly phoney as used against the Kilgore-Murray-Truman bill. For the chief purpose of this bill is to prevent idleness by providing jobs for all.

Furthermore, the bill's opponents, who express such horror at the idea of "encouraging idleness," favor full compensation for the owners of plants who may close them down at the conclusion of war contracts; they object only to similar compensation for the workers who may thus be thrown out on the street.

The George bill, adopted by the Senate in place of the Kilgore-Murray-Truman bill, adds nothing to the present state unemployment benefits, which average only \$13.34 a week.

However, the unemployment compensation against which most of the propaganda has been directed is only one small part of the Kilgore-Murray-Truman bill.

The bill as a whole is designed to plan reconversion from war to peacetime production in such a way as to make it unnecessary to pay unemployment compensation to large numbers of people.

For this purpose, it provides for cooperation of industry, labor, agriculture and the public with government, through a National Production-Employment Board, working with the Director of War Mobilization and Postwar Adjustment.

The bill also provides for a Bureau of Programs to review all reconversion plans, and for advisory councils for each industry and area, representing industry, labor and agriculture.

All these features are omitted from the George bill, which would in effect leave reconversion to planless business-as-usual.

AND ROMANIA QUITS!

Romania's exit from the war as Hitler's ally speaks eloquently for the victory of Russian arms and for what the Allied blitz in France means to the Balkans. With the liberation of Paris, the fall of Marseille and the sensational advances of the Allies on other fronts, the defection of Bucharest adds heavily to German knowledge of doom for the Axis cause. Bulgaria is straining to follow Romania out. We have not yet come to the end of the course — but in Europe we appear to be entering the home stretch.—The Chicago Sun.

Lady—I want to see some gloves. Clerk—What kind? Kid? Lady—Young man, I am not accustomed to being addressed in that manner!